

**SZENTKIRÁLYSZABADJAI
SZIVÁRVÁNY ÓVODA
ÉS MINI BÖLCSŐDE
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

Hatályos 2019.09.01 – től

Készítette:

1999: Nevelőtestület

Módosítások:

2010: Nevelőtestület

2017: Takács Jánosné; Héninger Zsanett

2019: Héninger Zsanett

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ.....	4
TÖRVÉNYI HÁTTÉR.....	5
KÖSZÖNTŐ.....	6
AZ INTÉZMÉNYÜNK JELLEMZŐ ADATAI.....	7
I. GYERMEKKÉPÜNK.....	8
II. A MI ÓVODÁNK.....	10
III. ÓVODÁNK NEVELÉSI ALAPELVEI.....	12
IV. ÓVODÁNK NEVELÉSI CÉLJA.....	13
V. ÓVODÁNK NEVELÉSI FELADATAI.....	14
1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA.....	15
2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS.....	20
3. AZ ANYANYELVI, - AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	25
VI. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI.....	34
1. Óvodánk személyi feltételei.....	34
2. Óvodánk tárgyi feltételei.....	35
3. Az óvodai élet megszervezése.....	39
4. Az óvoda kapcsolatrendszere.....	43
VII. ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE.....	50
VIII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....	51
1. JÁTÉK.....	52
2. MOZGÁS.....	65
3. VERSELÉS, MESÉLÉS.....	72
4. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC.....	76
5. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA.....	81

6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	85
7. MATEMATIKA.....	89
8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	90
9. TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS.....	94
IX. AZ ÓVODA GYERMEKVÉDELMI FELADATAI.....	97
X. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSÉNEK IRÁNYELVE	107
XI. AJÁNLÁS.....	112
AZ ISKOLAI POTENCIÁLIS TANULÁSI ZAVAROK MEGELŐZÉSE – PREVENCIÓJA.....	113
XII. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	128

BEVEZETŐ

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja megteremtette azt a lehetőséget, mely szerint az óvodapedagógus szakmai önállósága, pedagógiai nézeteinek alkotó érvényesítésére építhet. Így óvodás gyermekeink érdekében helyi nevelési programunk alapján végezzük nevelőmunkánkat .

Helyi programunkban a Komplex Prevenációs Óvodai Program elveit tartottuk szem előtt, mivel e program szervesen illeszkedik a hazai közoktatást megújító törekvésekhez, de megőrzi a hazai óvodapedagógiai hagyományok tartalmi értékeit.

Pedagógiai Programunk összeállításakor Nevelőtestületünk egyhangú véleménye volt, hogy az óvodába kerülő gyermekeknek nyugodt, tartalmas életet biztosítunk, s ezen belül minden területen fejlesszük képességeiket, készségeiket. Így 6-7 éves korukra éretten, fejletten jussanak el az iskola küszöbéig, ahol új feladatokra felkészültek, alkalmasak legyenek, és e folyamat közben boldog gyermekkorukat is megőrizték.

Programunk megvalósításakor a legmesszebbmenőkig igyekszünk kihasználni településünk környezeti adottságait, és a falusi életben rejlő számtalan lehetőséget. A legnagyobb mértékben biztosítjuk a gyermekek számára a mozgást és a játékot, mivel e két tevékenység a gyermek fejlődésének alapja.

Munkánk során legfontosabb óvónőink elhivatottsága, okos gyermekszeretete, a gyermekek érdekeinek, igényeinek alapos ismerete.

A leghatározottabban állítjuk, hogy az óvodában minden azért van, hogy ott a kisgyermek boldog legyen, harmonikusan, kiegyensúlyozottan fejlődjön.

TÖRVÉNYI HÁTTÉR

- 2011.évi CXC.törvény a köznevelésről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI- rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 363/2012.(XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI-rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védeleméről és gyámügyi igazgatásról
- Alapító okirat
- Az ENSZ Gyermekek jogairól szóló Egyezménye (1989. nov. 20.)
- A 255/2009 (XI.20) Kormányrendelet
- A Nemzeti Köznevelési törvény módosításáról szóló (2012. évi CXXIV. törvény) rendelet
- A 229/2012. (VIII.28.) Korm.rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról, Pedagógiai Program
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 2013. évi CXXXVII. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC tv. módosításáról
- A Kormány 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelete a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. tv. köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

Törvényi megfelelést szolgáló egyéb információk:

- A nevelés és fejlesztés magyar nyelven folyik.
- A hitoktatás a törvényi előírásoknak megfelelően – évente a szülői igényekre alapozva – biztosított, az óvodai tevékenységek után, a délutáni időszakban.

KÖSZÖNTŐ

Köszöntöm mindazokat, akik e programot kezükbe veszik, megismerkednek vele s úgy gondolják, hogy legföltettebb kincsük, gyermekük nevelését az e program szerint dolgozó óvodapedagógusokra bízják.

A Szentkirályszabadjai Szivárvány Óvoda és Mini Bölcsőde a melegszívű, gyermekszerető felnőttekkel együtt igazi otthonot kíván nyújtani a kisgyermek neveléséhez. A településen található intézmény lehetőséget biztosít a szülőkkel még közvetlenebb, együttműködő nevelési és munkakapcsolat kialakítására.

Intézményünk nevelőközösségének fontos, hogy a hozzánk járó gyermekek érzelmi biztonságban töltsék a velünk töltött napjaikat, melyben hangsúlyos helyet foglal el az alapképességek és kulcskompetenciák fejlesztése. Ezek révén képessé válhatnak az egész életen át tartó tanulásra. Szeretnénk, ha a hozzánk járó gyermekek szeretetteljes, biztonságos, érzelmekben gazdag, boldog környezetben nőnének fel, és életüknek ez egy olyan időszak legyen, amire jó visszaemlékezni a későbbiek folyamán. A velük foglalkozó felnőtteknek alapelve a gyermek személyiségének tisztelete, elfogadása, szeretete és megbecsülése.

A családi nevelést segítő, kiegészítő és korrigáló feladatokat is ellátunk. Tudomásul vesszük és tiszteletben tartjuk a szülők elsődleges jogait a gyermeknevelésben, a gyermekekkel kapcsolatos döntések meghozatalában, s ebben a legjobb szakmai tudásunk szerint, partneri módon segítjük őket.

Legfőbb célunk a nyugodt érzelmi biztonságot nyújtó, sok szép élményt adó, folyamatos játékot és aktív tevékenységet biztosító óvodai élet megszervezése.

Nevelőtestületünk felülvizsgálta a pedagógiai programunkat és a szükséges módosításokat elvégezte a törvényi előírásoknak megfelelően.

Jelen módosítás alapja a 2011.évi CXCV.törvény a nemzeti köznevelésről és a 363/2012(XII.17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.

Szentkirályszabadja,2019.09.01.

Héninger Zsanett
Intézményvezető

AZ INTÉZMÉNYÜNK JELLEMZŐ ADATAI

Az intézmény hivatalos elnevezése:

Szentkirályszabadjai Szivárvány Óvoda és Mini Bölcsőde

OM-azonosító:

036963

Alapító okirat száma:

2-2./2019

Az intézmény címe és elérhetősége:

8225 Szentkirályszabadja, Kossuth Lajos utca 22.

Telefon: 06 88/789-354

E-mail: szabadiovi@chello.hu

Az óvoda fenntartója, címe és elérhetősége:

Szentkirályszabadja Község Önkormányzata

8225 Szentkirályszabadja Petőfi Sándor utca 12.

Telefon:88/599-310

Fax: 88/599-320

E-mail:pmh.szksz@chello.hu

I. GYERMEKKÉPÜNK

„A gyermek Ember. Szellemi, személyes életre, szabadságra és felelősségre, közösségre, nyelvre és kultúrára van rendelve.”

(Nyíri Tamás)

Az óvodai nevelés országos alapprogramja a gyermek személyiségéből indul ki. Abból a tényből, hogy a gyermek mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A pedagógiai és pszichológiai irányzatok közös vonása, hogy a gyermek fejlődő személyiség. Fejlődését genetikai adottságok, az érés és a spontán, vagy tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők következtében a gyermekek életkoronként és egyénenként változnak, és más-más testi és lelki szükségleteik vannak.

A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő tárgyi és személyi környezet szerepe is igen meghatározó. Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó. Óvodánk mindezek figyelembevételével arra törekszik, hogy a ránk bízott gyermekeket iskolába kerülésükig a lehető legtöbb útravalóval lássuk el, biztosítva minden gyermek számára hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Az óvodáskor szenzitív időszak a különbözőségek elfogadásában, az inkluzív (befogadó), a játék elsődlegességét, az élmények feldolgozását támogató környezetben felnövő gyermek maga is befogadóvá, elfogadóvá, együttműködővé válik. A játék a fejlődés és a fejlesztés legjobb eszköze óvodáskorban.

Az óvodáskor végére az itt nevelkedő gyermek a különbözőségekkel természetes módon együtt él, korának megfelelő mértékben empátikus, szolidáris játszótárs, csoporttárs, testileg, lelkileg és szociálisan érett.

Érdeklődéssel fogadja a külvilág történéseit, információit. Jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkezik, megtalálja helyét társai között, be tud illeszkedni, tud alkalmazkodni. Tudatosan végzi feladatait, bizonyos helyzetekben képes önállóan dönteni, kreatív.

Beszédkésztsége kifejező, világos. Tiszteletben tartja beszélő társát, végighallgatja őt, gondolatait, érzelmeit ki tudja fejezni. Nagymozgásoknál gyors, ügyes, a közösen átélt feladatoknál áthatja az egészséges versenyszellem.

Jó egyensúlyérzéssel rendelkezik, tájékozódik a térben, síkban. Fejlett a finommotoros mozgása, szem-kéz koordinációja, mely megalapozza a későbbi íráskészséget.

Kialakul énképe, keresi saját örömeit, boldogságát, de mások érdekeinek figyelembevételével.

Az óvodás évek alatt ért hatások elkísérik gyermekeinket további életükben, és mi felelősek vagyunk értük.

„ Ossz meg mindent másokkal! Ne csalj a játékban! Ne bánts a másikat! Mindent oda tégy vissza, ahonnét elvitted! Rakj rendet magad után! Ne vedd el a másét! Kérj bocsánatot, ha valakinek fájdalmat okoztál! Evés előtt moss kezet! Húzd le a vécét! A frissen sült sütemény és a hideg tej tápláló! Élj mértékkel! Minden nap tanulj, gondolkodj, rajzolj, fess, énekelj, táncolj, játssz és dolgozz egy keveset! Délutánonként szundíts egyet! A nagyvilágban óvatosan közlekedj, fogd meg a társad kezét, és ne szakadjatok el egymástól! Ismerd fel a csodát!”

(Robert Fulghum)

II. A MI ÓVODÁNK

Szociokulturális környezetünk bemutatása

Óvodánk egy Balaton közeli kisközségben – Szentkirályszabadján – található. Szociokulturális helyzetére kihat a szomszédos Veszprém és Balatonalmádi. A lakosság egy része a városban talált munkahelyet. A városi morál, életmód az itteni embereket is vonzza, átformálja. Az őslakosok azonban őrzik a falusi életmódot, sokan foglalkoznak háztáji állattartással, kiskertműveléssel. Településünkön is lehetőség van munkavállalásra. Szabadin található a Játék és Rajzműhely, Fatelep, Csavar- és kötőelem üzem, Vasipari szövetkezet, valamint a helyi vállalkozók is adnak munkát a lakosoknak.

2003-ban került átadásra a Veszprémet Balatonalmádival összekötő kerékpárút, mely Szentkirályszabadján halad keresztül. A falut körül ölelik az erdők, mezők, szántóföldek, dombok, völgyek. Mindezek a lehetőségek segítenek bennünket, hogy megalapozzuk gyermekeinkben a környezettudatos magatartást. Az ide járó gyermekek megismerik, megbarátkoznak a természet szépségeivel, törvényszerűségeivel, a természeti folyamatok kölcsönhatásaival, s később természetes módon védi is ezeket az értékeket.

Óvodánk 1965-ben épült, 2 csoport befogadására volt alkalmas. A falu fejlődése és az ebből adódó igények szükségessé tették, hogy 1993-ban a 3. csoport feltételrendszere is megvalósuljon. Ez a csoport egy régebbi épületben kapott helyet az óvoda mellett. Mindkét épület megérett a felújításra, így a három csoport ideiglenes elhelyezése az iskola kastélyszárnyának emeletén valósult meg. Három óvodai csoportunkban 75 gyermek talált naponta számára megfelelő tevékenységet a játékos tanulás csodálatos világában. Berendezési tárgyaink illetve a berendezés módja lehetőséget adott a tevékenységek elkülönítésére, az abban való elmélyülésre. Csoportjainknak akkori, ideiglenes helyén szép, esztétikus, ám kissé szűkös mosdóhelyisége volt. Az öltözőt közös, de elszeparált megoldással sikerült elfogadhatóvá tenni. Tágas udvarunk, eredeti helyünkön lehetőséget teremt a gyerekek mozgásigényének kielégítésére. Számos mozgásfejlesztő játék és játszóház teszi vonzóvá. Pályázatok és egyéb források feltárásával az elkövetkezendő időszak céljai között szerepel további fejlesztése, biztosítva ezzel a még tartalmasabb szabadtéri nagymozgás és játék megfelelő feltételeit. Ideiglenes helyünkön sajnos mindezek a lehetőségek nem álltak rendelkezésünkre, így már

türelmetlenül vártuk a megújult óvodánk átadását, melyre 2016. május 20-án került sor. Intézményünk kibővült egy harmadik csoportszobával, egy tornaszobával, fejlesztő helyiséggel, és új kiszolgáló helyiséggel az alkalmazottak számára. A felújítás kiterjedt konyhánk teljes korszerűsítésére is. Udvarunkat igyekszünk egyre szebbé varázsolni, ezért annak füvesítésébe is belekezdünk. Arra törekszünk, hogy minél rövidebb idő alatt megfelelő mennyiségű játék álljon a gyermekek rendelkezésére az udvaron is mozgásigényük kielégítésére.

Gyermekeink szociokulturális háttere színes képet mutat. A nagyon jó és az elhanyagoló környezetből egyaránt járnak hozzánk gyermekek. A szociálisan hátrányos helyzetű családokban nagy a munkanélküliek, illetve az alkalmi munkából élők aránya. Ezért igen fontos óvodánk óvó-védő funkciója is.

Szeretetteljes, biztonságos, az egyéni különbségeket toleráló légkörben, ésszerű korlátokkal, minden gyermeknek esélyt adunk saját erősségeik felismerésére, és a sikerélményre. Elfogadjuk, és tiszteletben tartjuk a különbséget, erre neveljük gyermekeinket is. Hiszünk a gyermekek fejlődésében, a gyermekek jelzéseire biztosított a komoly figyelem. Nevelésüket és fejlesztésüket szakképzett óvodapedagógusok és a munkájukat nagyban segítő szakképzett dajkák végzik. A nemzetiséghez, valamint a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

Óvodánk szép hagyományokat ápol. Bekapcsolódunk a falu hagyományőrző eseményeibe: szüreti felvonulás, Március 15 – i megemlékezés, versmondó verseny (Költészet napja), Majális, Idősek napja. Intézményünk saját hagyományai, ünnepei: Márton-napi multság, adventi „mesebolt”, mikulás, karácsony, farsang, Március 15, húsvét, húsvéti vásár, tojásfa- kitáncolás, Anyák napja, évváró, óvodai kirándulás, születésnapok ünneplése.

III. ÓVODÁNK NEVELÉSI ALAPELVEI

- A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom illeti meg. Óvodánkba járó gyermekek közül van, aki az etnikai kisebbséghez tartozik. Őt, őket ugyanazok a jogok illetik meg, mint a gyermekközösség többi tagját. Ezért nálunk kiemelt jelentőségű ez az elv, hiszen őket származásuk miatt semmilyen megkülönböztetés nem érheti.
- Az óvodai nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermeki személyiség fejlődését és egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását. Óvodai nevelésünk folyamán törekednünk kell az egészséges, sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztésre. Szem előtt kell tartanunk a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait s eltérő fejlődési ütemét.
- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Mi is céljainkat a gyermekek sokoldalú személyiségfejlesztését együtt a családdal, szoros együttműködéssel végezzük.
- Egyénenkénti bánásmód, egyénenkénti differenciált személyiségfejlesztés.
- Egészséges életmód alapjainak kialakítása és megszilárdítása.
- Változatos, nyugodt, folyamatos játéktevékenység biztosítása.
- Az óvónő személyisége és példaadása meghatározó
- Biztonságot sugárzó felnőtt – gyermek, gyermek – gyermek kapcsolat, melyet pozitív megerősítés kísér
- A gyermeki autonómia tiszteletben tartása
- Az alkotás, a közvetlen tapasztalás feltételeinek megteremtése és biztosítása
- Az óvodapedagógus az intézmény céljaival azonosulva érdeklődési körének és tehetségének megfelelően képezze tovább magát

IV. ÓVODÁNK NEVELÉSI CÉLJA

Általános célok:

- A sokoldalú, egészséges, harmonikus személyiségfejlesztés biztosítása, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével.
- Sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi – szociális – értelmi érettség kialakítása.
- A gyermek környezettudatos magatartásának megalapozását segítő pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezet kialakítása.
- Az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközének a szabad játék elsődlegességének biztosítása.
- Tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése indirekt nevelési módszerekkel, építve a gyermek spontán aktivitására.

Helyi célok:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése a kisgyermek egészséges fejlődéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosításával.
- A gyermeki közösségben végezhető sokszínű, változatos tevékenység biztosítása, különös tekintettel a játékra és a mozgásra.
- A tanulási zavar veszélyeztetett gyermekek korai felismerése, szűrése, fejlődésének segítése.
- Az egyes gyermekek érési ütemének, sajátosságainak fejlettségéhez való igazodás, ezen gyermekek differenciált fejlesztése.
- A tevékenységeken keresztül az életkorhoz és az egyéni fejlettséghez, képességhez igazodó műveltségterületek biztosítása.
- A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek mihamarabbi óvodába kerülése.
- A veszélyeztetett gyermekek azonnali óvodai felvétele.

V. ÓVODÁNK NEVELÉSI FELADATAI

Az óvodai nevelés alapvető feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Területei:

- Az egészséges életmód alakítása. Egészségfejlesztési program
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- Az anyanyelvi, - értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

Énkép – önismeret – önértékelés fejlesztése

Melynek révén a gyermekek képessé válnak önálló helyzetmegoldásokra, hatékonyan érzik magukat; így önérvényesülésük, szociálisan elfogadható módon, teljesítményen keresztül történik.

Értékek normák kialakítása

- Gyakorolják az együttélés önérvényesítés alapvető szabályait – egymásra figyelés, együttérzés, egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése;
- Belső igénynivó alakítása a jól elvégzett „feladat” utáni megelégedettség, mint jutalom értékének alakítása;
- Érzelmi átélés, az érzelmek felismerésének és saját érzelmeik pontos kifejezésének alakítása, az érzelmek feletti kontrol (életkorban elvárható) erősítése.

Erkölcsei etikai értékek alakítása

A jó és a rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, a gyengébb védelme, segítése, saját élethelyzetbe való megtapasztalása.

Testi nevelés

- Komfortérzet biztosítása
- Természetes mozgáskedv fenntartása a mozgás megszerettetésével

- Rendszeres mozgással az egészséges életvitel kialakítása

Értelmi nevelés

A kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése oly módon, hogy ez által bővüljenek megismerő kognitív képességei;

- Egyre pontosabb valóság-hű észlelés
- Figyelem – összpontosításra való képesség
- Valósághoz közeli képzeleti működés
- Problémamegoldó és kreatív gondolkodás

Helyi kiemelt feladatok:

Az iskolai tanulási zavarok megelőzése (prevenció), felismerése, differenciált fejlesztés.

A mozgásfejlesztés:

Helyi programunk a tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél a mozgásra alapoz.

Anyanyelvi nevelés:

A kommunikációs és beszédproblémákkal küzdő gyermekek növekvő száma miatt kiemelten szükségesnek tartjuk

1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Céljaink:

A testi-lelki egészség alapvető feltételeinek biztosítása a gyermek komfortérzetének kielégítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

A gyermek életkorának megfelelő óvodai életritmus kialakítása. A rendszeres tevékenységek biztosításával a testi-lelki szellemi fejlődés feltételeinek megteremtése.

A gyermek személyes belső környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozása, környezettudatos magatartás megalapozásával az egészség fejlesztése, védelme.

Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve.

Területei:

- Gondozás
- Testi nevelés
- Mozgás

GONDOZÁS

Céljaink:

A gyermek komfortérzetének biztosítása, amely révén kellemes, nyugodt légkörben jó közérzettel, örömmel tevékenykedik.

Alapja:

A gyermek – felnőtt bensőséges kapcsolata. A nyugodt, biztonságos légkörben lehetőség nyílik a gondozási teendők kultúrtartalmának közvetítésére. A felnőtt mintát ad, tanítja és gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, amelyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válnak.

A testápolás, öltözködés, étkezés, önkiszolgálási tevékenységek közben természetes módon fejlődik és fejleszhető a gyermek. Az önkiszolgáló feladatok végzése alakítja a gyermek én képét és segíti önállóbbá válását.

Minden tevékenységet tudatos, pontos szóbeli megerősítés kísér, ezért fontos, hogy minden gondozási tevékenységre a napirendben elegendő időt biztosítsunk. Így minden gyermek nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben, saját tempójának megfelelően végezhesse ezeket.

Területei:

- Testápolás
- Öltözködés
- Táplálkozás

A TESTÁPOLÁS SZOKÁSRENDSZERE

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyerekek között.

Törekszünk a családi és óvodai szokások összehangolására. Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit.

A feltételek megteremtésével a testápolási műveletek az óvónő és a gyermekek közötti bensőséges kapcsolat elmélyítését is szolgálják. Az óvónővel együttműködve fokozatosan alakul ki igényük az önálló testápolásra.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

Önállóan tisztálkodnak, kezet mosnak vécé használat után és étkezés előtt. Fésülnöködnek, a fésűt a helyére teszik. Önállóan mossák a fogukat. A fogápoló szereket tisztán tartják, a helyére teszik. Köhögéskor, tüsszentéskor a zsebkendőt a szájuk elé tartják, önállóan használják a zsebkendőt.

AZ ÖLTÖZKÖDÉS SZOKÁSRENDSZERE

Az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, de egyúttal fejleszti a gyermekek ízlését, önállóságát.

A gyermekek öltözéke célszerű, önállóságuknak és az óvodai élettel összhangban legyen. A hőmérsékleti változások ellensúlyozására ajánlatos a többretegű öltözködés. A gyermekek ne

legyenek túlöltöztetve, ruházatuk a szobában és a szabadban egyaránt egészségi állapotukhoz, edzettségükhöz igazodjék.

A ruhanemük ne terheljék, ne nehezítsék mozgásukat. A váltócipő megválasztásánál törekedjünk a papucs, mamusz elkerülésére, mert ez a viselet lúdtalpat idézhet elő.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

Önállóan a megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek. Holmijukat hajtogatva helyre teszik. Ruhaneműjükkel gondosan bánnak, cipőjüket megkötik.

A TÁPLÁLKOZÁS SZOKÁSRENDSZERE

A növekedés és fejlődés egyik legfontosabb feltétele a táplálkozás. A gyermekek az óvodában a napi háromszori étkezéssel a napi tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét kapják meg. Ezért fontos, hogy étrendjük kellően változatos, megfelelő tápanyag összetételű legyen. A gyermekek ízlésében, étvágyában, táplálkozási szokásaiban nagy egyéni különbségek vannak. Ezeket kellő toleranciával fogadjuk, de ösztönözzük őket arra, hogy új ízeket is megkóstoljanak. Soha nem kényszerítjük a gyerekeket általuk nem szeretett étel elfogyasztására. Biztosítjuk számukra, hogy a nap bármely szakaszában ihassanak. Az étkezések előkészítésében a gyermekek segédkezzenek, önkiszolgáló illetve naposi munkát végezzenek.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

Étkezés közben kulturáltan viselkednek. Igénylik az asztal esztétikus rendjét. Önállóan és helyesen használják az evőeszközöket.

TESTI NEVELÉS

Céljaink:

A gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás) természetes mozgásigényének kielégítése, a gyermek egészségének, testi épségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.

Óvodapedagógus feladata:

Optimális feltételek megteremtése játszóhelyek, játéktér, játékeszközök biztosításával.

Területei:

- Levegőzés
- Pihenés
- Egészségvédelem, edzés

LEVEGŐZÉS

A levegő élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint a gyerekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék. A játék, étkezés, mozgás és a kezdeményezések is a szabadban történhessenek.

PIHENÉS

Legfontosabb a pihenéshez szükséges nyugodt légkör. Az altatás hangulatához illő mese, halk zene. A gyerekek egyéni alvás igényének és szokásainak figyelembe vételével a szükséges tárgyi és személyi feltételek megteremtése. Fontosnak tartjuk a tiszta, rendezett környezetet, a kényelmes fekvőhelyeket, a pihenéshez szükséges személyes tárgyakat.

EGÉSZSÉGVÉDELEM, EDZÉS BETEGSÉGMEGELŐZÉS

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a gyermekek egészségének megóvását, megőrzését. Ezen kívül nagy hangsúlyt kell fektetnünk a higiénés szabályok betartására (pl. környezet tisztán tartása, portalanítás, fertőtlenítés, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, a napi tevékenység minél nagyobb részének szabad levegőn való megszervezése, folyamatos levegőcsere, megfelelő páratartalom biztosítása), betegségek megelőzésére.

Óvónőink egyik legfontosabb feladata a gyermekek tevékenységének folyamatos figyelemmel kísérése, a gyermekbalesetek megelőzése. Ugyanakkor nevelésünkkel a gyermekekben is igyekszünk kialakítani saját testi épségük megőrzését, társaik testi épségének védelmét a szülőkkel közösen.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Eljutnak az első alakváltáshoz
- Mozgásuk összerendezettebbé válik
- Képesek lesznek testi szükségleteik szándékos irányítására
- Alakul alkalmazkodóképességük, szokásrendszerük
- Ellenállóbbak, edzettebbek lesznek
- Testileg – lelkiileg egészségesen fejletté válnak
- Tapasztalataik révén kialakul igényük az egészséges életmódra, a testápolásra
- Tudatosul bennük az egészségmegőrzés, betegségmegelőzés fontossága
- Képesek felmérni az adott eszköz balesetveszélyességét, s így azt elhárítani, kikerülni

2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Céljaink:

Érzelmi biztonságot nyújtó otthonos, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkörben a családi nevelés kiegészítésére, segítve a gyermek szocializációjának fejlődését, alapvető erkölcsi normák és tulajdonságok kialakulását, amelyek az együttéléshez szükségesek.

Óvodapedagógus feladatai:

Érzelmi biztonságot nyújtó környezetben, állandó értékrend mellett, a gyermekek életrendjének és közös tevékenységeinek megszervezése, amelyben a társas kapcsolatok alakulnak.

Szokás és normarendszerének kialakítása, amely a gyermek fejlettségéhez alkalmazkodó.

Ismétlődő közös örömteli tevékenységek szervezése, amely nevelésünk hagyományrendszerére épül, és mélyíti az összetartozás élményét.

A gyermekek elé olyan modellértékű, befogadó óvónői modell állítása, amely példaképként szolgál, és közvetíti azon erkölcsi tulajdonságokat, amelyek az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség, a különbözőség iránti elfogadás kialakulását segíti a gyermekben.

Az óvodában dolgozó felnőttek modell értékű kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

Társas kapcsolatok alakulásának segítése gyermek – gyermek, gyermek – felnőtt viszonylatban. A gyermekcsoportokban kialakulnak az együttélés szabályai, amely szükséges a reális énkép kialakulásához, az én határok megtapasztalásához.

Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése a pozitív énkép, önbizalom, önfegyelem, önállóság, szabálytudat, kommunikáció, együttműködés formálásával, a szándékos tanulás iránti pozitív attitűd megalapozásával.

A szülőföld, a hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségek tervszerű biztosítása.

Területei:

A beszoktatás rendszere

A szülővel, gyermekekkel való ismerkedés már az óvodai élet megkezdése előtt elkezdődik. A 2-3 éves korú gyermekek szüleinek meghívót küldünk, melyben felkínáljuk a lehetőséget az óvodával való ismerkedésre heti 1 órában, rendszeresen. Nyílt nap keretében lehetőséget biztosítunk az óvodai életbe való betekintésre is. Bemutató levelet adunk át, amely minden fontos információt tartalmaz az óvodába lépésről. A beszoktatás idején minden felmerülő kérdésükre igyekszünk megnyugtató, őszinte választ adni, próbáljuk a szülők szemléletének formálását, kiemelve a játék fontosságát és prioritását. Az ismerkedés az óvodai élettel a biztonság megalapozása. Szeretetteljes légkörben a gyermekek fogadása, oly módon, hogy az elválás a szülőtől egyre zökkenő-mentesebbé váljon.

A beszoktatás fázisai

- A szülővel való közös óvodába lépés (kb.1 hét)
- Szülő nélkül, délelőtt
- Ebédig való ismerkedés

- Alvással való ismerkedés
- Ismerkedés az óvodai étellel, a biztonság megalapozása (1-2 hónap)
- Az óvodai élet rendszerének megismerése, a szokás- normarendszer gyakorlása (egész évben)
- Visszaszoktatás (folyamatos)

A beszoktatást és a gyermek eddigi életének történéseit segíti megismerni a szülőkkel való beszélgetések, és az anamnézis lap. Ez az alapja a későbbi egyéni fejlődést követő információknak.

Szokás – normarendszer

Az ésszerű kereteket adó szokás-normarendszer biztonságérzetet, a két nevelő közötti összhangot, egyező nevelő hatás megteremtését célozza. Alapja a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg akarunk valósítani. A szokás és normarendszer napirend-követő. Tartalmi elemei mindazok az elvárások, amelyek az egészséges életmód, a társas kapcsolatok, a játék, a tanulás területén szokásként, normaként jelennek meg az óvodai életben.

Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése

Óvónői feladat, hogy a nevelési évre készülve a korosztály és a csoport fejlettségének megfelelően megtervezzék az irányt adó tevékenységeket. Kitűzze a fő nevelési feladatokat, amelyeket a tevékenységeken keresztül valósít meg. A tevékenységi rendszer elemei a szabad játék, a mozgás, a zenei tevékenység, a mese-vers, a rajzolás-mintázás-kézimunka, a külső világ tevékeny megismerése.

A szocializáció szempontjából kiemelt jelentőségű:

- a) A közös udvari játék
- b) Közös kirándulás
- c) Közös ünnepek és hagyományok

a) Közös udvari játék

Célja: a biztonságos játék feltételeinek megteremtése, a közös nevelő hatás érvényesülése

Feladata: különösen az alábbi erkölcsi értékek az egymás segítése, társak iránti türelmük erősítése, megismerése, elfogadása.

Az udvaron a játszóhelyek nincsenek elkülönítve, egyedül a kisebb gyermekeknek van állandó játékhelye. Ennek oka, a kicsik viszonylag bizonytalan mozgása, a nagyobb biztonság és védelem igénye.

b) Közös kirándulások

Célja: a közösségben szerzett különleges élmény biztosítása, egy nagyobb közösségbe való tartozás megszerettetése.

c) Közös ünnepek

Csoporton belüli: születésnapok, névnapok, karácsony, farsang, nemzeti ünnepek, húsvét, mikulás, anyák napja, évzáró.

Céljaink: az egyén fontosságának, csoporton belüli helyének erősítése. Közös különleges élmény átélésének biztosítása, amelyben a tradíciók, hagyományok, ünnepi szokások, hazaszeretet, szülőföldhöz kötődés, keresztény kulturális értékek megismerése érvényesül.

Egész óvodára vonatkozó: közös karácsonyi ünnep, gála, gyermeknap

Az ünnepek külső megjelenítésére kiemelt figyelmet fordítunk, a megjelenő dekorációval. Az ünnepek érzelmeket és az ünnepi hangulat erősítését az egész óvodában megjelenő dekorációval fokozzuk.

Személyes példamutatás óvónői modell

A nevelőközösség egésze kialakította azt az etikai normát, amely a gyermekek neveléséhez elengedhetetlen. A gyermekszereteten túl a gyermekek egyéni fejlődéséért való küzdelem, a gondos figyelem jellemző.

A modellnyújtás az óvoda minden dolgozójára érvényes. A velünk dolgozó dajkák munkája során is érvényesül.

Társas kapcsolatok

A gyermek közösségbe való beilleszkedését egyéni bánásmóddal, az egyéni kapcsolatok szélesítésének segítségével kívánjuk ösztönözni. A gyermek – gyermek viszonylatban egymás megismerésére, a toleranciára, a különbözőségek elfogadására, tiszteletére irányul nevelésünk. Gyermek – felnőtt kapcsolatban a feltétlen segítséget adó felnőtt elfogadtatása nevelésünk célja.

Sajátos törődést igénylő gyermekek

Egyéni bánásmód, differenciálás, a különbözőség elfogadása. Különös gondot fordítunk a következő esetekre, szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével:

- Félénk, visszahúzódó, szorongó gyermekek
- Túl mozgékony, dacos, erőszakos gyermekek
- Bohóckodó, passzív gyermekek
- Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek
- Kiemelkedő képességű gyermekek

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

A gyermekek szociálisan is érette válnak az iskolára

Kapcsolatot tudnak teremteni, együttműködnek felnőttel és gyermektársakkal egyaránt

Alkalmazkodnak a szabályokhoz, képesek késleltetni szükségleteik kielégítését

Önállóságuk kibontakozása mellett erősödik önbizalmuk, fejlődik akaratuk és kitartásuk

Tapasztalatokkal rendelkeznek és toleránsak a különbözőség elfogadásában, tisztelik a különbözőséget

Készen állnak az iskolai élet elfogadására

3. AZ ANYANYELVI, - AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az óvoda tartalommal gazdag élete, szóbeli közlést kiváltó derűs, nyugodt légköre az alapja az anyanyelvi nevelésnek. Minden tevékenységi forma lehetőséget ad arra, hogy az óvónő beszélgetést, párbeszédet kezdeményezzen, mely alkalmával irányítani lehet a gyermek gondolkodását, serkenteni lehet őket a beszédre, közlésre és hogy meghallgassák egymás mondanivalóját. A feladatok megvalósítása folyamán a beszéd a gyermek környezetével való érintkezésnek, gondolkodásának, önkifejezésnek legfőbb eszközévé válik.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, a helyes minta és szabályközvetítés (lehetőleg a javítgatás elkerülésével) a nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az óvodásokra a spontán nyelvhasználat a jellemző, a beszéd tartalomra koncentrálnak és nem a nyelvi megformálásra. Elbeszélésükben az kap hangsúlyt, ami érzelmileg megragadta őket. A gyermeket az óvodáskor elején még a szituatív beszéd jellemzi, önállósági törekvések, utánzási hajlam motiválja. Később nyelvtanilag egyre helyesebben kezdenek beszélni. Jellemző, hogy mondanivalójuk és beszélni tudásuk között aránytalanság mutatkozik. Mondanivalójukat óvodáskor vége felé már tiszta hangképzéssel, gazdag szókészlettel, formailag és tartalmilag helyesen és érthetően fejezi ki.

Az egyes gyermek nyelvi fejlettségét a beszédkedv, a szókinés, az artikuláció tisztasága, a hallási ingerek megkülönböztetésének képessége, valamint a hallási memória minősége mutatja.

Az anyanyelvi nevelésnek fontos része a bábozás, dramatizálás, melyeken keresztül gazdagodnak a gyermekek irodalmi élményei. A változatos kommunikációs helyzetekben nő a gyermekek beszédaktivitása, bővülnek társas kapcsolataik. A gyermek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit, ezáltal fejlődik személyisége.

A szükséges eszközöket, díszleteket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményével fokozza. A közösen átélt örömök elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvónőt és a gyermeket egymással és az anyanyelvünkkel.

Az óvónő személyes példájával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönzi a gyermekek közötti kommunikációt.

Az óvónő nyelvhasználata akkor példamutató, ha:

- lényegre törő,
- törekszik a változatos hangzású beszédre,
- ügyel a hibátlan, érthető, világos és tiszta hangképzésre
- kerüli a hangos beszédet

A beszédet nem örököljük, hanem környezetünktől tanuljuk. Ezek a környezeti ingerek serkenthetik, de gátolhatják is a gyermek nyelvi fejlődését.

A hátrányos helyzetű, ingerszegény környezetből érkező gyermekek esetében pótolni kell a korábbi nyelvi hiányosságokat szeretetteljes bánásmóddal, élményszerző alkalmakkal, az egyéni fejlettségtől függő differenciált fejlesztéssel, beszédhelyzetek teremtésével, anyanyelvi játékokkal.

Súlyosabb, indokolt esetben logopédus segítségét kell kérni a szülőkkel egyeztetve.

Az évek során egyre több a beszédproblémákkal küzdő gyermek. Értjük ez alatt a beszédészlelési, beszédértési, beszédtechnikai, kommunikációs problémákat.

A beszédhibák javítására minden esetben logopédus segítségét vesszük igénybe. Több éve foglalkozik az óvodásainkkal, a logopédus az iskola alkalmazásában áll, ez nagy előny a gyerekek számára, hiszen így óvodából iskolába kíséri a rászorulókat. A beszédhibás gyerekek nagy létszáma miatt, csak a nagycsoportosokkal tud foglalkozni.

Az óvónő a különböző tevékenységi formákba és élethelyzetekbe épített játékos anyanyelvi gyakorlatok alkalmazásával elősegítheti a logopédus munkájának megerősítését.

Lásd: fejlesztő játékok gyűjteménye: Komplex Prevenció Óvodai Program

Óvodai anyanyelvi programunk szoros kölcsönhatásban van a többi műveltségi és nevelési területtel.

Tárgyi feltételek

- Minden csoportban alakítsunk ki olyan sarkot, ahol korosztálynak megfelelően megtalálhatók az átváltozáshoz szükséges kellékek, bábok, bábparaván
- Minden csoport rendelkezzen összegyűjtött anyanyelvi játékokkal
- Minden csoportban legyen a testséma fejlesztéséhez szükséges tükör
- A korosztálynak megfelelő szókincs és kifejezést fejlesztő könyvek, meséskönyvek a gyerekek által könnyen hozzáférhető helyen.
- Minden csoport rendelkezzen olyan fejlesztő játékokkal, melyek sokoldalúan alkalmazhatóak a gyerekek anyanyelvi fejlesztéséhez.

Céljaink:

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés
- A kommunikáció különböző formáinak differenciált fejlesztése a nevelőtevékenység egészében
- A beszéd váljék a gyermek környezetével való érintkezésnek, önkifejezésnek legfőbb eszközévé
- Erősödjön biztonságérzete, nőjön tájékozottsága, gazdagodjanak ismeretei
- A nyelv legyen a gondolatközlés legfőbb formája

Óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel
- Beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése
- Szókincs gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejező készség kialakítása
- Nyelvi készség fejlesztése

- Kommunikációs jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazása
- Együttműködés a családdal, a logopédussal a megelőzés és a korrekció területén
- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés megvalósítása
- A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó valamint migráns gyerekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában
- Modellértékű legyen az óvónő és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja
- Beszéd fejlettsége tegye lehetővé az iskolai beilleszkedést

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyerekek mondanivalójukat tiszta hangképzéssel, kifejező szókészlettel, érthetően mondják el
- Élményeit, problémáit összefüggően, a megfelelő szókészlettel folyamatosan mondja el.
- Figyelmesen és nyugodtan képesek végighallgatni egymást és a felnőtteket.
- Beszédüket az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő gesztusokkal, arcjátékkal kísérik
- Felnőtt figyelmeztetése nélkül tud kulturált formában kérni és megköszönni.
- Érthetően, hangosan köszön társainak és a felnőtteknek
- Képolvasáskor felismeri az összefüggéseket.
- Szövegmondása legyen teljes és pontos.
- Képes megnevezni testrészeit, a lakásban, az óvodában és közvetlen környezetében található tárgyakat.
- Helyesen használja a névutókat és az irányokat.

- Az időbeliség kifejezésére helyesen használja az igeidőket.

Értelmi nevelés

Az értelmi nevelés akkor tölti be szerepét, ha az egyéni képességek megnyilatkozhatnak. A különböző képességek minden esetben gyakorlati tevékenységet igényelnek és a megfelelő tevékenységek gyakorlásával alakulnak ki.

Az értelmi fejlesztésnek feltétele a helyes módszerek megválasztása, a megfelelő eszközök biztosítása és a jó óvónő-gyermek viszony.

Az óvodás gyermek értelmének megnyitása elsősorban érzelmein keresztül lehetséges. Fejlődése az érés és a fejlesztés együttes hatásaként jelentkezik.

A kisgyermek létszükséglete a játék, ebben él és fejlődik. A játék az egész személyiségére hat és a tapasztalatszerzés számtalan lehetőségét hordozza magában.

A gyermek önként, szabadon, belső késztetésből, kíváncsiságból játszik. Közben ismeretekre, tapasztalatokra tesz szert, új információkhoz jut, tanul. A tanulás, mint tevékenység a játékból indul ki és fejlődik.

Ha jól szervezzük a játékot, akkor az óvodáskor végére kialakul a tudatos munkavégzés és a tanulás iránti vágy, a feladat és felelősségvállalás képessége.

A gyermek életkori sajátosságai miatt a gyakorlatban nem lehet szétválasztani a tevékenységformákat, hiszen minden tevékenység más-más módon és arányban, de jelen vannak a játék, munka, tanulás mozzanatok.

Minden gyerekkel vele születik a cselekvési vágy az önmaga és a világ dolgai iránti érdeklődés. Ez a belső motiváció, amely alapot nyújt a fejlődéshez. A kisgyermek cselekszik, tevékenykedik, próbálja erejét.

Tapasztalatai hatására csak rá jellemző módon érzékeli, észleli a valóságot. A gyermeket kíváncsisága, megismerési vágya arra ösztönzi, hogy próbálkozzon, kísérletezzon. A kísérletezés során sokirányú tapasztalatot gyűjt.

Jól sikerült tevékenység örömet ad, ezért az örömet újra át akarja élni. Új próbálkozásba kezd, új tudásra tesz szert, új örömhöz jut.

Inspiráló környezet segítő hatására egyre több dologról szerez tapasztalatot természeti és társadalmi környezetből.

A gyermek személyisége életkori adottságaiból adódóan leginkább komplex tevékenységeken keresztül fejlődik, több érzékszervet mozgósító cselekvések hatására. Ebben az életkorban játszani, dolgozni, tanulni, a világot megismerni, felfedezni belső szükséglet és örömforrás.

A kisgyermek minden percében tanul és minden élvezhető percet játékként él meg.

Értelmi képességek

- A figyelem előfeltétele és következménye a tanulásnak. Fejlesztjük terjedelmét, koncentrációját, stabilizációját. Ezért fontosnak tartjuk az óvodai nevelésben a cselekedtetést, tevékenykedést.
- A valóságot észleléssel, érzékeléssel közvetlenül ismerjük meg. Az érzékszervek fejlődése óvodás korban funkcionális, azaz használat közben fejlődik. Minél fejlettebb az első inger, annál eredményesebb a folyamat, ezért fontos, hogy minél több érzékszervre hassunk. A megismerő tevékenységek fejlődése a játékhoz kapcsolódik. Az óvodás térben, időben való tájékozódása az élménygondolkodás folyamatán halad.
- A megfigyelés fejlesztése és irányítása a tapasztalatszerzésnél fontos mozzanat. Engedjük a kisgyereket látni.
- Az emlékezet fejlesztése fokozatos és folyamatos. Óvodáskor kezdetén az önkéntelen emlékezet dominál, majd kezd kifejlődni a szándékosság. Kezdetben a mozgás és cselekvés határozza meg a kisgyerek emlékezetét: az emlékezet cselekvésbe ágyazottan fejlődik. Ezután a vizuális emlékezet az uralkodó. Képekre, tárgyakra emlékszik jobban. 5. életév a szándékos emlékezés megjelenésének ideje, megnövekszik az emlékezet terjedelme.
- A képzelet szoros kapcsolatban áll az észlelési tapasztalatokkal. Fejlesztőnk kell a reprodukív, produktív képzeletet. A gyermeki képzelet legtipikusabb megnyilvánulási formája a játék és mese.

- A gondolkodásnak fontos a szerepe a viselkedés szabályozásában, a külvilághoz való alkalmazkodásban (szocializáció), én tudat, önismeret formálásában. Mik segítik a gondolkodás fejlődését? Az egyéni tapasztalatok, a gondolkodási sémák, a mozgásos aktivitás.

Hol szerezheti a kisgyerek a tapasztalatot? Séták, kirándulások alkalmával, ha valós helyen megfigyelheti a dolgokat.

A fogalmak elsajátításában fontos szerepe van a cselekvésnek, de ehhez kell, hogy szóbeli magyarázatot kapjon a felnőttektől.

A gondolkodás a tárgyakról kialakult szemléletes képek, fogalmak, valamint műveleti készségek formájában felhalmozott ismeretekre és képességekre támaszkodik.

A felidézett tapasztalatok az új helyzetben történő alkalmazás folyamatában új elemekkel gazdagodnak és a gondolkodási sémák tovább fejlődnek. A gyermeki értelem fejlődésében igazi minőségi változások, ugrások figyelhetők meg a 7. életévben.

Céljaink:

A kultúraátadás hatásrendszerében, pedagógiai módszerek segítségével a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek bővítése, rendszerezése, oly módon, hogy fejlődjenek megismerő képességei.

Óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése különböző tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- Értelmi képességek, képzelet és kreativitás fejlesztése.
- Az iskolai beilleszkedés közvetlen elősegítése.
- Környezettudatos magatartás megalapozása.
- A képességfejlesztés gyermeki személyiséghez igazítása, gyermeki szükségletek kielégítések.
- Multikulturális és interkulturális nevelésen alapuló integráció.

- A gyermek önálló véleményalkotásának, döntési képességeinek fejlődését elősegíteni a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Az iskolakezdéshez szükséges testi, lelki szociális érettség, melynek mindegyike szükséges az iskolai munkához.
- A sajátos nevelésigényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett segítséggel való eljuttatása az iskolaérettségig.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Fejlődik figyelmük, összpontosításra való képességük.
- A szándékos figyelem mellett jelenjen meg a reproductív emlékezet, mely a tanulás alapját képezi.
- Legyenek képesek egyre pontosabb valóság-hű észlelésre.
- Az érzékelése váljon kifinomultabbá, észlelése differenciáltabbá.
- Nőjön az emlékezet időtartama és terjedelme.
- Legyen valósághoz közeli gazdag képzeletük.
- Használják problémamegoldó és kreatív gondolkodásukat.
- Tapasztalati úton alakuljon fogalmi gondolkodásuk, a cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett.
- Fogalmi szinten legyenek képesek a részekre bontásra és az általánosításra.
- Egyszerűbb problémákat ismerjenek fel és oldjanak meg.
- Jelenjenek meg az elemi, fogalmi gondolkodás elemei.
- Legyenek képesek érzelmeik, gondolataik kifejezésére, a folyamatos beszédre értve és használva a kommunikatív jeleket.
- Beszéde váljon gondolkodásának és önkifejezésének fő eszközévé.

- Érvényesüljön kreativitásuk minden kifejezési formában.
- Türelmesen hallgassák végig és értsék meg társaikat.

VI. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1. Óvodánk személyi feltételei

Dolgozók	Létszám adatok
Óvodapedagógus	7 fő
Óvodai dajka	3 fő
Pedagógiai asszisztens	1 fő
Élelmezésvezető	1 fő
Szakács	2 fő
Konyhai kisegítő	3 fő
Összesen:	17 fő

Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplői az óvodapedagógusok. az óvoda nyitvatartási ideje alatt, nyitástól a zárásig biztosítva van az óvónői jelenlét. Az óvónők elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell értékű legyen, ez biztosítja az óvodában uralkodó kiegyensúlyozott légkört. Az óvónők és a dajkák összehangolt munkája az óvodai nevelés eredményességének biztosítója. Az óvónők összehangolt munkára törekedjenek minden nem pedagógus munkatárssal. Modell értékű legyen az óvoda minden dolgozójának kommunikációja és bánásmódja a gyermekek körében. A gyermekek és a dajkák kapcsolatát is pozitív attitűd jellemezze.

Mivel óvodásaink társadalmi összetétele nagyon széles spektrumot mutat (nagyon gazdag-szegény, etnikai kisebbség) ezért óvodai dolgozóink feladata az esélyegyenlőség biztosítása, hogy megvalósítsák a nemzeti, etnikai és migráns óvodai nevelés célkitűzéseit.

Pedagógiai munkánkat jelenleg a nevelési tanácsadó logopédusa segíti. A későbbiekben ez változhat a nevelési tanácsadó, ill. az EGYMI feladatellátásának függvényében.

Amennyiben óvodásaink között van sajátos nevelési igényű gyermek, annak súlyossági fokától és állapotától függően speciális gondozót, prevenciós és korrekciós testi, lelki feladatok ellátására határozott idejű külső szakember foglalkoztatását biztosítjuk. A gyermekeket ily módon, a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal látjuk el.

A befogadó szellemiségű óvodánknak valamennyi munkatársunk folyamatos együttműködésére és összehangolt munkájára szüksége van. Ez az inkluzív nevelésünk biztosítója.

2. Óvodánk tárgyi feltételei

Óvodánk 1965-ben épült, 2 csoport befogadására volt alkalmas. A falu fejlődése és az ebből adódó igények szükségessé tették, hogy 1993-ban a 3. csoport feltételrendszere is megvalósuljon. Ez a csoport a falu lehetőségeiből adódóan egy még régebbi épületben kapott helyet. Ez az épület korábban kultúrotthon, majd iskola-napköziotthon volt. Így a 3 csoportos óvoda mindkét épülete jelenünkben megérett a felújításra. Ennek tükrében és megvalósulásának folyamatában szükségessé vált az óvoda 3 csoportjának ideiglenes elhelyezése. Ez a helyi Általános Iskola régi kastélyszárnyának emeletén valósult meg. Ezen a helyen 3 csoport szobával, 1 közös gyermeköltözővel, 1 közös mosdóhelyiséggel és 1 munkatársi helyiséggel rendelkezünk. A kialakítás során arra törekedtünk, hogy a gyermekek nevelése, az ideiglenes megoldás ellenére ne szenvedjen csorbát. A csoportszobák igaz kicsit kisebbek voltak, mint ami szükséges lenne, de a gyermekek fejlesztésének, igényeinek optimálisan megfeleltek. A gyermeköltöző megosztását igyekeztünk a lehetőségek tükrében, az igényeknek megfelelően kialakítani. A rendszer leggyengébb pontja és a legtöbb odafigyelést igénylő, összehangolt napirendet, együttműködést, alkalmazkodást a közös mosdó használata jelentette. Az ideiglenes tartózkodási helyünkön a szülők fogadásának lehetőségei korlátozottak voltak. Amennyiben erre szükség volt, -a szülők elkülönített, bizalmas fogadására-, az egész óvodai személyzetalkalmazkodó készségét igényelte. 2016. május 20-án átadott, megújult óvodánkban ez már nem jelent technikai problémát.

A mozgásfejlesztés a gyermek alapvető mozgásigényére támaszkodva spontán motiváció révén segíti a képességek fejlődését. Jól felszerelt, új tornaszobánkban, a csoportok beosztásával ez rendszerben meg is valósul. A napi mozgás és levegőzés lehetőségét az udvaron, nagy árnyékot adó fák alatt biztosítjuk.

A rendelkezésünkre álló egyéb- a játékos tanulást is segítő eszközeink és felszereléseink- megfelelő színvonalú munkánk fontos feltételei. Foglalkoztató szobáink berendezése sajátosan igazodik nevelési programunk cél és feladatrendszeréhez. A mobilizálható bútorok lehetőséget teremtnek a kis és nagy terek szükség szerinti kialakítására.

Az oktatási intézmények kötelező felszerelési jegyzékének megfelelő felszerelések beszerzése és az elhasználódások pótlása folyamatos.

Pedagógiai programunk végrehajtásához szükséges, a nevelő-fejlesztő munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke.

Zenei neveléshez szükséges eszközök

Furulya, dob, metallofon, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp, hangvilla, szimbólumok a tanult dalokról, magnetofon, CD lejátszó, bábok, szakkönyvek, CD-k,

Mozgásfejlesztéshez szükséges eszközök

Labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, szalag, bot, különböző színű kendők, bordásfal, tornapad, tornaszőnyeg, bady-roll, rugós deszkák, füles labdák, mozgásfejlesztő készletek mozgásigényt kielégítő udvari játékok, csúszda, hinta, mászóka, rollerek, futóbiciklik

Vizuális neveléshez szükséges eszközök

Festékek, textíliák, különböző méretű rajzlapok, színes papírok, színes ceruzák, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, gyurmák, agyag, szövőkeretek, esztétikus eszköztároló lehetőségek, kézimunka anyagok, barkácsolás eszközei

Környezet megismerés neveléshez szükséges eszközök

Applikációs képsorozatok, feladatlapok, hangkazetták, CD-k, diakép sorozatok, diavetítő, vetítő vászon, ismeretterjesztő könyvek, szakirodalom, a természeti- emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök

Anyanyelvi fejlesztés eszközei

Bábok, bábparaván, képes dominók, mágneses táblák, mesekönyvek, diafilmek, képgyűjtemények,

Készségfejlesztő eszköz

Tükör

Migráns, nemzetiségi neveléshez szükséges eszközök

Népviselési, esztétikai alkotások képei, szakkönyvek, mesekönyvek, video és DVD felvételek népi hagyományokról

Matematikai eszközök

Logikai játékok, kisméretű tükrök, korongok, pálcikák, MINIMAT készlet

Szakirodalom, mesekönyvek, ismeretterjesztő könyvek, folyóiratok, módszertani kiadványok

További fejlesztési terveink

Érzékelés és észlelés fejlesztés: alaklátás és formaállandóság -, analízis, szintézis -, gestalt látás -, színek, formák felismerése -, érzékelés fejlesztő eszközök, speciális eszközök érzékszervi fogyatékos gyermekeknek.

Finommotorika fejlesztés: szem-kéz koordináció, írás-előkészítés, eszközei

Szerepjáték eszközök: családi élet játécai, babakonyha játécai, boltos-, városépítő-, autós-, vonatos-, hajós játékok.

Konstruáló játékok: építőköcek, konstrukciós-, kreativitást fejlesztő eszközök.

Művészeti és vizuális fejlesztési eszközök: kreativitást fejlesztő eszközök

Matematikai fejlesztés eszközei: soralkotás-, szimmetria-, szám- számkép és mennyiség fogalma eszközei, számoló eszközök, egyszerű alpműveletek eszközei, matematikai műveletek eszközei, mértékegységek eszközei, geometriai ismerkedés eszközei, logikai és elvont gondolkodás fejlesztésének eszközei.

Környezetünk megismerésének eszközei: ismerkedés a növényekkel, élő és élettelen környezet megismerése, ismerkedés az állatokkal, évszakok, testséma fejlesztés, egészségnevelés, földünk megismerése, környezetvédelem és viselkedésformák megismerésének eszközei, közlekedési ismeretek eszközei.

Anyanyelvi nevelés, verbális fejlesztés eszközei: szókincsfejlesztés-, térbeli viszonyok megismertetésének-, időrendiség-, sorrendiség érzékelése-, érzelmek kifejezése-, dramatizálás-, bábozás-, beszédfejlesztés eszközei.

IKT eszközök: Oktató diafilmek, CD-k, laptop, számítógép

Logico feladatgyűjtemény

Zenei nevelés eszközei: hangszerek,

Mozgásfejlesztő eszközök: egyensúlyozó rendszer fejlesztésének-, testzónák kialakításának-, preventív terápiás eszközök, labdák, ügyességi játékok, nagymozgások fejlesztésének eszközei, szabadtéri eszközök,

Udvari játékok: homokozó eszközök, csúszdák, mászóakák, játszóházak, kerti játékok Kneipp-taposó, egyéb fejlesztő eszközök.

Vizuáltechnikai eszközök: diavetítők, vetítővásznak, diafilmek.

Bútorok: asztalok, székek, fektető ágyak, szerepjátékok bútorai, öltöző szekrények, kiegészítő bútorok, szekrények, tároló polcok,

Étkeztetéshez szükséges eszközök

3. Az óvodai élet megszervezése

Óvodánk csoportszerkezete

Óvodánk 3 csoporttal, 85 férőhellyel rendelkezik. Az elhasználódott tárgyi eszközeinket folyamatosan újítjuk, cseréljük.

A gyermekek által használt tárgyi eszközök hozzáférhetően és biztonságos körülmények között vannak elhelyezve.

Óvodánk reggel 6:15-től, délután 17:00- óráig tart nyitva. A 3 csoportban 6 óvónő foglalkozik a gyerekekkel, az ő munkájukat 3 dajka segíti. Csoportjaink összetételének kialakításánál egyik fő szempont az eredményes iskolai felkészítés. Ezen ok miatt a nagycsoport mindig homogén, a másik két csoport heterogén és homogén is lehet a jelentkezők függvényében.

Óvodánk saját, korszerű főzőkonyhával ellátott intézmény, ahol óvodásokra, iskola napközis és menzai ellátást igénylő gyermekekre, szociális étkezőkre és felnőtt étkezőkre folyik a főzés. A konyhai dolgozók száma 6 fő. 2 fő szakácsnő, 3 fő konyhai kiségitő. Illetve a konyha működését 1 fő élelmezésvezető irányítja.

Az óvoda élén 1 fő intézményvezető áll.

Szervezeti és időkeretek

Csoportszervezés

Az óvoda hagyományait, adottságait, lehetőségeit figyelembe véve homogén vagy heterogén csoportokat szervezünk. A heterogén életkorú csoportoknál előnyös az oktatási törvényben előírt létszámkorlátok megtartása, hiszen az óvodapedagógusoktól sokkal nagyobb figyelem megosztást, differenciáló képességet, toleranciát, rugalmasságot követel.

Napirend, hetirend

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében óvodapedagógusok irányítják a gyermekek tevékenységeit. A gyermekek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez biztosítja a feltételeket, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások, tevékenységformák tervezését, szervezését. A helyes életritmus életkoronként eltéréseket mutat. A napi életritmus, a rendszeresen, megszokott

időben végzett tevékenységek érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekeknek és ezek visszahatnak az életfolyamatokra. a napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi.

A szeptember 1-jétől május 31-ig terjedő szorgalmi időszak napirendjét a gyermekek biológiai, társas szükségletei alapján szervezze meg az óvónő. Mivel a nevelési év nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszak (jún. 1-től aug.31-ig) tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett legyen.

IDŐTARTAM	2,5-3-4 ÉVESEK	3-4-5 ÉVESEK	5-6-7 ÉVESEK
6:15-11:30	Szabad játék és játék a levegőn, felajánlott, kezdeményezett, csoportos foglalkozások, tevékenységi formák,	Szabad játék és játék a levegőn, felajánlott, kezdeményezett, csoportos foglalkozások, tevékenységi formák	Szabad játék és játék a levegőn, választható vagy, és kötelező, felajánlott csoportos foglalkozások, tevékenységi formák
	4 óra 25 perc Gondozási feladatok	4 óra 25 perc Gondozási feladatok	4 óra 35 perc Előkészületek az
	étkeztetés 40 perc Mozgásfejlesztés 10 perc	étkeztetés 40 perc Mozgásfejlesztés 10 perc	ékezéshez, étkezés 20 perc Mozgásfejlesztés 20 perc
11:30-17:00	Gondozási feladatok étkeztetés (ebéd, uzsonna)	Gondozási feladatok étkeztetés (ebéd, uzsonna)	Gondozási feladatok, előkészületek az étkezésekhez, étkezések (ebéd, uzsonna)
	50 perc Pihenés 1 óra 50 perc Szabad játék	50 perc Pihenés 1 óra 50 perc Szabad játék	40 perc Pihenés 1 óra 30 perc Szabad játék,
	2 óra 50 perc	2 óra 50 perc	tehetséggondozás 3 óra 20 perc

Hetirend

A heti rendben a napirendhez hasonlóan vannak stabil, a rendszerességet, a szokásokat alapozó tevékenységek, de lehetőség van az óvodapedagógus döntése alapján rugalmasságra. Különböző tevékenységi formákon keresztül egy-egy téma köré csoportosítva, azt körbejárva dolgozza fel az élményeket, tapasztalatokat és ismereteket. A heti rendnek életkortól függően naponta biztosítani kell a tervezett és rendszeres mozgásfejlesztést. A keret és időtartam változó. Szervezhető kötetlen vagy kötött formában. Heti 1 alkalommal minden korosztály számára kötelező a testnevelési foglalkozás. A 2,5-4 évesek számára novembertől vezethető be a gyermekek eltérő fejlődését tolerálva- a kötelezettség. Más napokon az óvodapedagógus följánlja a mozgásfejlesztő játékokat a részképességek fejlesztésére törekedve.

A felajánlott, választható műveltségtartalmat integráló tevékenységeket célszerű úgy alakítani, hogy naponta folyamatosan legyen lehetőség a művészeti tevékenységekre. Ez a szabad játék keretein belül is szervezhető. A kis és középsős életkorú gyerekeknél a felajánlott tevékenységek kötetlenek, a nagycsoportos életkorú gyermekeknél kötelezően választható lehetőséget jelentsen.

Tevékenységi formák idő és szervezési jellemzői

Az óvodai életrend megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat. Figyelembe vesszük a napi élet megszerezésénél a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazzuk. Minden alkalommal, az óvodás gyermek fő tevékenységét, a szabad játékot vesszük kiinduló pontnak. Ebből következik, hogy a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk. A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, amelyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítania, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet és választhat a lehetőségek közül.

A gyermeknek joga van ahhoz, hogy:

- kérdéseire választ kapjon
- tisztában legyen lehetőségeivel
- a tudást önállóan megszerezze
- a világot megértse

- szabadon alkothasson, kísérletezhessen, feltalálhasson
- sikerélményhez jusson, hibázhasson
- bírálhasson, vélemény nyilváníthasson

Az óvodapedagógus célja, olyan tanulási tevékenységet, motivált állapotot létrehozni, amelyben külső készletések a gyermek belső késztetéseivel találkozik. A gyermek szabadon eldöntheti, szívesen választja-e a tanulási- tapasztalatszerzési tevékenységet. A tanulás, a tapasztalatszerzés individuális folyamat, amelyben senki sem tud átvállalni semmit, annak kell ezt végigjárni, akié a megtanulás élménye lesz.

A gyermeki fejlődés nyomon követése

A csoport alapdokumentuma a csoportnapló. Az óvodapedagógus csoportja tevékenységi formáit, a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően, az óvoda helyi programja alapján megtervezi, és a csoportnaplóban rögzíti. Minden gyermekről Fejlődési naplót vezet, amelyet nevelőtestületünk állított össze. A fejlődési megfigyelés szempontsorát a melléklet tartalmazza. Csoportjainkban előforduló SNI-s gyermekek számára külön fejlesztési terv készül és egyénenként fejlődési naplóban rögzül előmenetelük. A csoportokban kötelezően, pontosan, naprakész állapotban kell vezetni a Felvételi és hiányzási naplót.

A kisgyermek óvodába lépésekor anamnézis lapot tölt ki a szülő. A gyermekek fejlődését, megfigyeléseinket (értelmi-, beszéd-, hallás-, látás-, mozgás-és szociális fejlődését) fejlődési lapokon szükség szerint, de legalább félévenként rögzítjük és követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Lejegyezzük a gyermekek fejlődését szolgáló intézkedéseinket, megállapodásainkat, javaslatainkat, a gyermekek életében történt jelentős változásokat. Indokolt esetben kezdeményezzük a szülőknél a szakszolgálat igénybevételét.

A gyermek fejlettségi állapotáról szóló anyagban helyet kap: a gyermek anamnézis (visszapillantó) lapja, a családlátogatásokról, fogadóórákról készített feljegyzéseink, a fejlődési lapok, a gyermekek rajzfejlődésére, érzelmi állapotára utaló gyermekrajzok. A csoport óvónői lehetőséget biztosítanak, hogy fogadó óra keretében a szülők, gyermekük fejlődéséről tájékozódhassanak. A szülő kérésére tájékoztatót készítünk a gyermek fejlettségéről, melyben javaslatot teszünk a további fejlődéséhez szükséges intézkedésekről. Ezt a fejlesztési javaslatot a

szülő kérheti: az iskolába lépést megelőző három hónapon illetve az iskola megkezdését követő hat hónapon belül. Igény szerint.

4. Az óvoda kapcsolatrendszere

Az óvoda a társadalomban elfogadott helye szerint kapcsolatban van különböző csoportokkal, szervezetekkel, intézményekkel.

A kapcsolatok 3 fő irányba mutatnak:

1. Család
2. Fenntartó önkormányzat
3. Szakmai szervezetek

1. Kapcsolat a családdal

Legfontosabb és legszorosabb kapcsolat az óvodába járó gyermekek családjával van. A gyermek elsősorban a családban nevelődik. Jó esetben az óvoda folytathatja és kiegészítheti a megkezdett nevelési folyamatot. Sajnos gyakori a családban végbement funkcionális változások következtében, hogy az óvodára hárul a fejlődésben történő lemaradások korrigálása a családi nevelésben felmerülő hiányok pótlása. Az ilyen átmeneti vagy tartós hátrányos helyzetet az óvoda igyekszik korrigálni a maga eszközeivel.

Az óvodai nevelő-fejlesztő munka során fontos; hogy tiszteletben tartsuk a gyermek egyéni fejlődésének ütemét, személyiségét. A személyiség fejlődésének nyomon követését, a gyermek szükségleteinek kielégítését, az egyéni bánásmód és differenciált fejlesztés alkalmazásával az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközével a szabad játék biztosításával érjük el.

A család és az óvoda jó kapcsolatának kialakítása során első lépés, hogy az óvoda elfogadja a családok anyagi lehetőségeinek, kulturáltságának, emberi kapcsolatainak, nevelési elképzeléseinek különbözőségeit. Az óvoda csakis akkor működik eredményesen, ha ismeri partnerei igényeit. Alapvető feladat, hogy a gyermekekkel, a szülőkkel megfelelő kapcsolat alakuljon ki. Ahhoz, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen a gyermekével történt eseményekről, fejlődéséről, valamint az óvodapedagógus is a gyermekekkel a családban történt

fontosabb eseményekről, napi kapcsolatra van szükség. A jó kapcsolat megalapozottságát a nyitottságban és a problémaérzékenységben látjuk.

Az óvodai nevelési eredményességünk a családok szokásrendjének szűrőjén keresztül érvényesül. A gyermekek harmonikus fejlődése e kettő összhangján múlik.

Az óvoda és család kapcsolatának elvei

- A gyermek személyiségének fejlesztéséhez kitűzött alapelvek, célok, feladatok egységes értelmezése
- Kölcsönös bizalom és segítségnyújtás, a gyermekre gyakorolt hatás erősítése
- Az óvodai és a családokban folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése
- A szülők és dolgozók egymás iránti bizalmának, tiszteletének erősítése
- Közös célok megvalósítása az együttműködés szabályainak betartásával

Együttműködés formái a leendő szülővel

A szülővel való együttműködés már az óvodába lépés előtt megkezdődik.

- Nyílt napok szervezése a leendő óvodásoknak
- Szülői fórum a leendő óvodások szülei számára
- Az óvodát bemutató füzet átadása
- Családlátogatás az óvodába lépés előtt
- Ovi-játszó a 2-3 éves gyermekeknek és szüleiknek

Az együttműködés tartalmi formái

- Beiratkozás
 - ✗ Anamnézis felvétele, ismerkedés az óvodával
 - ✗ Az óvodai ismerkedő füzet átadása

- Családlátogatás
 - ✗ A gyermekek életkörülményeinek megismerése
 - ✗ Tájékozódás a család nevelési elveiről, szokásairól
- Óvodakezdés – beszoktatás
 - ✗ Ismerkedés az óvodai élettel
 - ✗ Szülő-gyermek kapcsolat megismerése
 - ✗ Bizalom kiépítése az óvodai nevelés iránt
- Szülői értekezlet
 - ✗ Az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése, közlése
 - ✗ Jellemző problémák, kérdések megválaszolása
 - ✗ Egy-egy csoport életének, fejlődésének megbeszélése
 - ✗ Környezettudatos magatartás megalapozása, tudatos szemléletformálás
 - ✗ Szülők véleményének meghallgatása, javaslataik figyelembevétele
- Nyílt napok
 - ✗ Egy-két nap esetén betekintés az óvoda minden napjaiba
 - ✗ A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőkéességéről, egyúttal módjuk van társukkal való összehasonlításukra.
- Szülői Szervezeti értekezletek
 - ✗ Szülői feladatok koordinálása
 - ✗ Szülői kezdeményezések megvalósítása
- Anyák napja, évváró

- ✗ Meghitt, közös együttlét
- ✗ Családi kapcsolatok mélyítése
- ✗ Egymás szokásainak, értékrendjeinek még jobb megismerése
- Munkadélután
 - ✗ Egy-egy elkészített játékeszköz fejlesztő hatásának megismerése
 - ✗ Kellemes hangulatú beszélgetések kezdeményezése, szülők megismerése
- Egyéb ünnepség
 - ✗ Óvoda támogatási lehetőségének biztosítása
 - ✗ Pozitív törődés erősítése az óvoda iránt
- Közös programok
 - ✗ Kirándulás, sportprogram, kulturális események
 - ✗ Óvoda közösségi szellemének ápolása
 - ✗ Közös élmények az óvodai kötődés erősítése
 - ✗ Szülő-gyermek kapcsolat megismerése
- Fogadóóra

Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint, időpont egyeztetés után lebonyolítani. Résztvevői: a csoport mindkét óvónője együtt, a szülő, esetenként a fejlesztő pedagógus, logopédus. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, mint pl. a gyermek fejlődéséről, iskolaérettségéről való tájékoztatás, a gyermekekkel vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek.

Pedagógiai munkán kiegészíti a családi nevelést, eredménye nagymértékben attól függ, mennyire sikeres a család és óvoda kapcsolata, együttműködése. A családok nevelési szokásainak megismerése fontos feladatunk, ebből sokat tanulhatunk, hiszen a szülő ismeri leginkább gyermekét. Mi ennek tudatában szeretnénk segíteni a szülő gyermek nevelését pedagógiai szakértelmünkkel, módszertani kultúránkkal.

2. Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal

Fenntartó meghatározza munkánk feltételeit és (a tanügy- igazgatási feladatok révén) annak rendjét is. A helyi óvodai program jóváhagyásához is a fenntartó egyetértése szükséges. A pedagógiai munka ellenőrzését (felkérésre) a POK (Székesfehérvár) végzi. Segítségüket a helyi programok kidolgozásához, megvalósításhoz, a folyamatos szakmai továbbképzéshez célszerű igénybe venni. A gazdasági feladatok, költségvetés elszámolása miatt is állandó, rendszeres kapcsolat áll fenn. A kapcsolat egyfelől hivatali, másfelől támogató, segítő jellegű. Bizottsági üléseken, testületi üléseken az óvodavezető képviseli az óvodát. Az óvodavezető és az élmezőnyvezető ügyintézés folyamán napi kapcsolatban vannak a Polgármesteri Hivatal dolgozóival. A Hivatal vezetői bármikor fogadják az óvodavezetőt az óvoda működésével kapcsolatos ügyekben.

Beszámolót, tájékoztatást az Önkormányzat Képviselőtestülete vagy az Oktatási Bizottság kér meghatározott témákban. Külön kiemelés igényel a képviselőkkel való szoros személyes kapcsolat, melyek révén a gyermekek úszásoktatása illetve udvari játék fejlesztése valósulhatott meg.

3. Kapcsolat egyéb intézményekkel

Nevelési – oktatási – szakszolgálati – kulturális – egészségügyi

➤ Iskola

A kapcsolattartás nagyon fontos. A kapcsolat kialakításában, fenntartásában az óvoda legyen nyitott és kezdeményező. Az óvodából az iskolába történő zavartalan átmenet érdekében az intézménnyel folyamatos a kapcsolattartás. Óvodai életünk legfontosabb történéseit megismertetjük az iskolával, személyes kapcsolatot tartunk fenn a tanítókkal. Lehetőség nyílik, hogy a tanító néni megismerkedjen leendő tanítványaikkal.

Szervezünk óvoda-iskolalátogatásokat, megbeszéléseket, szakmai megbeszélést, közös továbbképzést, figyelemmel kísérjük óvodásaink fejlődését, beilleszkedését az iskolába.

A jó együttműködés alapja a kölcsönös nyitottság, egymás munkájának megismerése és megbecsülése.

Feladatunk:

- x Az intézmény programjának kölcsönös megismerése
- x Folyamatos kapcsolattartás az első osztályos tanítók és a nagycsoportosok között
- x Iskolalátogatás a gyermekekkel
- x A kimenet mérése, az eredmények egyeztetése, a tapasztalatok beépítése a nevelőmunka tervezésébe és gyakorlatába

Formái:

- x Nyílt napok a tanítók részvételével
- x Szülői értekezletek a tanítók részvételével
- x Nagycsoportosok látogatása az iskolában, közös játék
- x Óvónők látogatása az első osztályban
- x Hospitálások

➤ **Nevelési Tanácsadó**

Folyamatos kapcsolat a vizsgálandó gyermekek miatt. A problémák megoldásához segítségnyújtás. Esetenként fejlesztőpedagógus jelenléte az óvodában. Pszichológiai jelenlét szükséges esetben.

➤ **Képességvizsgáló Szakértői Bizottság**

A halmozottan problémás gyermekek vizsgálatában segít. Szakértői igazolás az óvoda felé.

➤ **Egészségügyi Szakszolgálat**

- x Gyermekorvos évente szűrővizsgálatot végez a csoportokban
- x Védőnő rendszeres tisztasági vizsgálatot végez
- x Fogorvos évente szűrővizsgálatot végez a csoportokban
- x Évente látásvizsgálat

➤ **Gyermek és Ifjúságvédelmi Intézményei**

(Gyámügyi előadó önkormányzatnál)

- x A gyermekvédelmi felelős folyamatos kapcsolatot tart fenn a hátrányos és veszélyeztetett gyermekek eseteiben.

Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

- x közösen látogatják a problémás családokat
- x Közös eset megbeszéléseket tartanak

➤ **Pedagógiai Oktatási Központ Székesfehérvár**

- x Szaktanácsadók, jogi képviselők állnak rendelkezésre
- x A továbbképzések szervezése, lebonyolítása

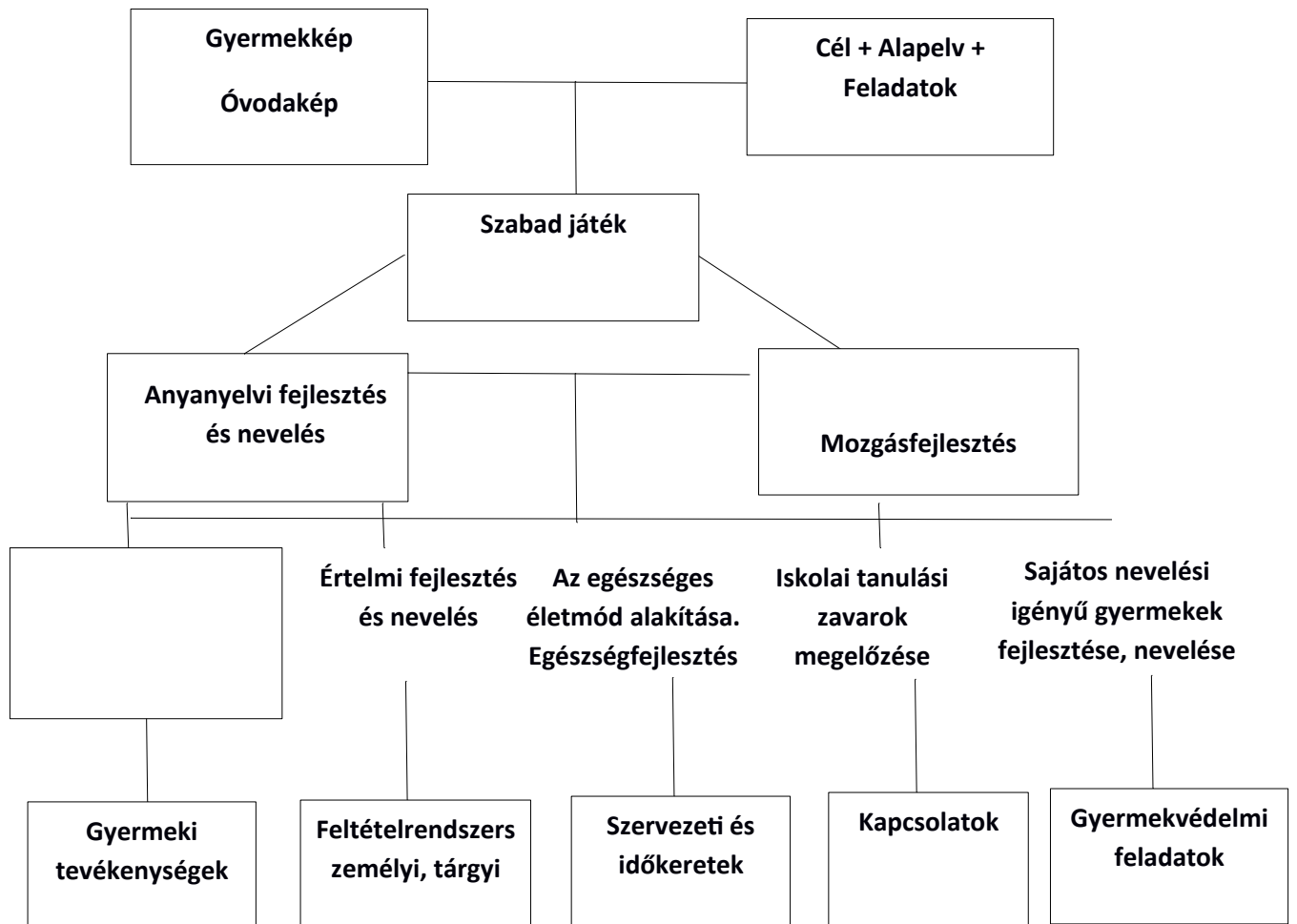
➤ **Színház – Bábszínház – Könyvtár – Nemzedékek Háza – Tájház - Balatonuszada**

- x Folyamatos kapcsolat áll fenn
- x Évek óta bérletes előadásokat látogatunk
- x Folyamatosan tájékoztatnak rendezvényeikről, előadásairól
- x Szülőföldhöz való viszony, falunkhoz való kötődés alapjaként a gyermekek ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket

➤ **Szentkirály- szövetség keretein belül Kárpát-medencei magyar óvodával való kapcsolatfelvétel**

- x szakmai kapcsolat kialakítása
- x hospitálás lehetőségének keresése
- x tapasztalatcsere

VII. ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE

VIII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

A GYERMEK TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

Óvodánkra általánosan jellemző tevékenységek célja:

A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára alapozva változatos tevékenységek biztosítása, melyen keresztül tapasztalatokat szerezhetnek a természeti, tárgyi, emberi környezetből.

Formái:

1. Játék
2. Mozgás
3. Verselés, mesélés
4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
6. Külső világ tevékeny megismerése
7. Munka jellegű tevékenységek
8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az egyes tevékenységek alapvonala a differenciált készség – képesség fejlesztés, amelyet meghatároz az életkori sajátosság is.

A fejlesztés alapja a mozgásfejlesztés, amely integrálódik minden tevékenységbe.

A tevékenységek tudatosan átgondolt tervezett rendszerben fokozatosan bővülő tartalommal jelennek meg az óvodai életben, a folyamat az egyéni haladás mértékétől függően szabályozható.

A tevékenységek rendszerét a tervezés adja. A tevékenység tervezésének és szervezésének célja a fejlődés szenzitív szakaszainak erősítése.

A tervezés meghatározza:

- A tevékenység tartalmát, elsajátításának folyamatát;
- A tevékenység keretét (kötött, kötetlen, egyéni);
- A tevékenység elsajátításának módját (játékba integrálva, tanulás formájában);
- A tevékenységből eredő differenciált készség – képesség fejlesztés feladatait1., JÁTÉK

1. JÁTÉK

A 3-6-7 éves gyerek számára a játék alapvető létforma, legfőbb élményforrás, személyiségfejlesztésének színtere, a tanulás, a készség és képességfejlesztés leghatékonyabb módja. A játék a gyermek elsődleges meghatározó tevékenysége, mely a lehető legnagyobb mértékben hat szinte valamennyi pszichés, motoros és szociális személyiség komponensére. Így válik a kisgyermekkor legfontosabb és legfejleszthetőbb tevékenységévé, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközévé. A gyermek felfedező hajlama, kíváncsisága, tevékenységi vágya, a felnőtthez való hasonlítás igénye, szocializációs indítékai a pszichikus szükséglet ragjára emeli a játékot. A játéknak, mint pszichikus szükségletnek mindennap visszatérő módon, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A gyermek játék tevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit, korlátait. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, fantáziája, gazdagodik érzelmvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata. Fejlesztő hatással van a játék a nagy és a finommozgásokra, a figyelemre, a megfigyelő készségekre is. Ezáltal lesz a játék kiemelt jelentőségű, tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő élményt adó tevékenységgé.

A játék nem csak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat az őt érő élményeket. Megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újra élheti kellemes élményeit. A környező világról is a játékon keresztül közvetítjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé. A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, amit az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Ezt nagyban megkönnyíti, hogy a kisgyermek első valódi játszótársa a felnőtt: A családban a szülő, az óvodában az óvónő, aki utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek, tárgyi lehetőségek megteremtését, amelyek hatására a gyerekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul.

A szabad játékban minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.

Céljaink

- A szabad játék minél gazdagabb feltételeinek biztosítása
- A szabad játék elsődlegességének biztosítása a testileg-lelkileg egészséges személyiség kibontakoztatása és az örömteli óvodai élet érdekében
- A gyermek elemi szükségletének a szabad játék, minél optimálisabb szintű kielégítése, a megfelelő feltételek biztosításával
- A szabad játék túlsúlyának érvényesülése az óvodai napirend egészében
- Kreativitást fejlesztő és erősítő élményt adó tevékenység biztosítása

Óvodapedagógus feladatai:

A játék feltételeinek megteremtése:

Nyugodt légkör

Az egész óvodai élet elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos az együttélés alapvetőszabályainak, szokásainak kialakítása. A megfelelő (nem túl sok) szabály betartása nem jelent gondot a gyermeknek, sőt inkább fokozza biztonságérzetét, segíti őt az eligazodásban. Fontos azért is, hogy be tudja mérni saját és társai tevékenységeinek határát.

Idő

A szabad játék túlsúlyának kell érvényesülni. Fontos, hogy minden gyermek kapkodás nélkül tevékenykedjen, elmélyülten játsz hasson, legyen ideje elképzelései megvalósítására. A nap folyamán a délelőtti és délutáni játéknak egyenértékűnek kell lennie. Minél többet játszik a gyermek, annál nagyobb lehetőség van fejlődésének elősegítésére.

Hely

A megfelelő hely biztosítása a csoportszobában és az udvaron is egyaránt fontos. A csoportszoba kialakításánál vegyük figyelembe az életkorokat, az összetételt és az egyéni igényeket. Legyenek állandó játszóhelyek, de legyen lehetőség a változtatásra is. A gyerekek játékától függően az óvónő alakítsa, változtassa a teret. Ezt látva a gyerekek megtanulják, hogyan csináljanak teret

játékukhoz.(a másik tiszteletben tartásával). Lehetőség szerint a mozgásos játékoknak is legyen tere a csoportszobában, nemcsak a tornaszobában és az udvaron.

Könnyű és biztonságos mozgás lehetőségét biztosító térfelosztás az alábbiak szerint:

- családi játékok tere: szobai, konyhai kellékekkel
- mesesarok: nyugalmas hely, könyvek, bábok, dramatizáló eszközökkel
- építő-közlekedő játékok tere: különböző kockákkal, közlekedési eszközökkel, állatokkal, pályákkal, utakkal
- barkácsolás tere: rajzolás, festés, gyurmázás helye eszközökkel
- kísérletezés tere: földgömbbel, nagyítóval, mágnessel
- énekes játékok tere: hangszerekkel, népi játékok kellékeivel
- udvari játékok tere: mozgásos játékoknak, nyugodtabb tevékenységekhez.

Eszközök

A tudatos óvónői munka lényeges eleme a játék eszközök kiválasztása, biztosítása. Ez az óvónő nagy felelőssége, hiszen az hogy a gyermek mikor mivel játszik, milyen eszközökkel találkozik, az lényegesen befolyásolja minden irányú fejlődését. A fejlesztési feladatok megvalósulását nagy mértékben befolyásolja az eszközök kiválasztása. Ezért az eszközök kiválasztásánál a gyermek általános és egyéni fejlettségének ismeretén túl fontos tudni a különböző játékeszközök fejlesztő hatását is.

A megfelelő készen vett játékeszközök biztosítása mellett az óvoda által a játékokhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök. Ez a többlet napjainkban különösen nagy jelentőségű, mert nevelőértéke indirekt módon hat a fogyasztói társadalom torz hatásai ellen. Megerősíti a gyermeki kreativitást, önkifejezést, alkotó kedvet, közös tervezést annak átélését, hogy a nem a pénzen vett játék jelenti a legnagyobb örömet.

A gyermekek által használt tárgyi eszközöket hozzáférhetően és biztonságosan kell elhelyezni a csoportszobában.

További feladatok

- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét.

Tudatosan megengedő, elfogadó, biztosságot és bizalmat adó segítő, támogatói jelenlét az óvónő részéről, potenciális partner, akit érdekel, amit a gyerekek játszanak, tesznek, csak a szükséges esetekben avatkozik be. Biztosítja a játszótárs választását, kreativitás ösztönzését, támogatását. Figyelemmel kíséri a gyerekek aktuális fejlesztési szintjét, egyénre és csoportra szabott fejlesztési feladatok tervezését, megvalósítását. (Például: társas kapcsolatok formálása, az együttműködés fejlesztése, kezdeményező készség, önérvényesítés, önbizalom formálásával kapcsolatos feladatok.

- A közös tapasztalatszerzés biztosítása.

Amely által a gyerekek kreativitást fejlesztő és erősítő élményt adó tevékenységekben részesülnek.

- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építés a spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása.
- Készségfejlesztés, pedagógiai intézkedések gyermeki személyiségekhez igazítása, a gyermeki szükségletek kielégítése
- önkifejező, önérvényesítő gyermeki törekvések segítése

Segítsük a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában

- A szabad játék elsődlegességének biztosítása a pedagógus és a nem pedagógus kollégákkal való együttműködésben
- A szülői szemléletformálás

Már a beszoktatás időszakában a játékkal kapcsolatos szülői szemléletformálás megkezdése, modellnyújtás lehetősége, a pedagógiai helyzetek indoklása, a játék fontosságának tudatosítása

- multikulturális interkulturális nevelésen alapuló integráció

- a szülőföldhöz való kötődés alapjaként a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét
- Az iskolakezdéshez szükséges feltételek kialakulásának elősegítése (testi, lelki, szociális érettség)
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka segítése

Az anyanyelvi nevelés feladatai a játék tevékenységben

A gyermeki kommunikáció fejlettsége és a társas kapcsolatok közötti összefüggések megfigyelése a játékban. A vezető egyéniségek stílusának megfigyelése, a gátlásos gyermekek oldása különböző ölbeli játékokkal. A beilleszkedés támogatása a játékban, minél több spontán párbeszédhelyzet és célzott tervszerű anyanyelvi fejlesztés.

Tudatosan megengedő, támogató biztonságot adó jelenléttel, nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtésével, a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselésével a beszédkedv, a közlésvágy motiválása.

Érdeklődés, komoly figyelem kifejezése a gyermeki közlések iránt, készséges válaszok a kérdésekre, gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, nyelvi kifejezésminták adása.

A gyermeki szerepjátékot kísérő párbeszéd támogatása verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítségével. Beszédalkalmakkal az új szavak, fogalmak megértésének, a magyaros szóalkotás a szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának elősegítése.

Játékfajták:

- Gyakorlójáték
- Szimbolikus szerepjáték
 - Szerepjáték
 - Dramatizálás
 - Bábozás

– Barkácsolás

- Konstruáló játék
- Szabály játék

➤ Gyakorló játék

E játék során a véletlen és sikeres cselekvésekből fakadó újra ismétlések nagy örömet jelentenek a gyerekeknek. Kiindulópontja a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker, amely újra és újra ismétlésre készíteti a gyermeket. Legjellemzőbb a 3-4 éves korra, de minden életkorban megtalálható valamilyen szinten.

Céljaink

A gyerekek mozgásának, beszédének, kézügyességének, tapasztalatainak fejlesztése.

Óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítsunk helyet, időt és eszközt a gyakorló játék kibontakozásához.
- Tegyük lehetővé a különböző mozgások elsajátítását, ismétlését.
- Törekedjünk változatos mondókák, versek, dalok tanítására.

Fejlesztési lehetőségek

Mozgásos gyakorlójáték

Ebben a tevékenységben a gyermek a játékos mozgást ugyanabban a formában ismételteti. Mozgás közben ismerkedik saját testével, testi képességeivel. A gyakori ismételtetéssel bizonyos mozgásokat be is gyakorol.

- Nagymozgások: bújás, mászás, ugrás, csúszás.
- Testséma fejlesztés: testrészek ismerete, adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása.

Manipulációs gyakorlójáték

A tevékenység során a gyerekek ismerkednek az őket körülvevő világgal, annak tárgyaival. Megismerik az anyagok tulajdonságait (felület, szín, forma, nagyság, szilárdság). Ezáltal már matematikai ismerteket szereznek. Nagy jelentőségük van ezeknek a játékoknak a szem-kéz koordinációjának fejlődésében.

- Testséma fejlesztés: tárgyakhoz való viszony.
- Percepciófejlesztés: vizuális ritmus rakosgatása.
- Szem-kéz koordináció fejlesztése: tépés, öntögetés, rakosgatás.

Verbális gyakorlójáték

Egy-egy szótag, szó dallam, vers, mondóka ritmikus ismételtetése.

- Szociális fejlesztés: bátran megnyilvánuljanak.
- Ritmusérzék fejlesztés.
- Mozgásfejlesztés.
- Verbális fejlesztés.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Tudjanak ismételtetni játékos mozgásformákat, ritmikus dalrészleteket, dallamokat, mondókákat, szavakat.
- Önállóan tudjanak manipulációs mozgásokat végezni.
- Legyenek képesek mozgás közben szabályok megalkotására.

➤ **Szimbolikus szerepjáték**

E játékfajtákban a gyermek tapasztalatait, ismereteit, elképzeléseit, érzelmeit, pozitív és negatív élményeit fejezi ki. Környezetük jelenségeit sajátos módon újraalkotják. Ez a játék tükrözi a gyermek egész addigi életét, sok egyedi vonás van benne. A gyerek legintimebb tevékenysége.

Céljaink:

Legyenek képesek saját tapasztalataikat, elképzeléseiket, érzelmeiket eljátszani.

Az együttélés szabályainak elsajátítása, a társakkal való együttműködés gyakorlása

Óvodapedagógus feladatai:

- Változatos eszközöket és helyet biztosítani
- lehetővé tenni, hogy eljátszhassák, elmondhassák élményeiket
- segítsük az önkéntesség szabad választását, az önállóság érvényesülését a játék megszervezésében, a téma választásában, a szerepek kiosztásában, a szereplők közötti viszonyok életre keltésében, a játékszerek, eszközök kiválasztásában, a játékhelyzetek kialakításában.

Fejlesztési lehetőségek

- együttélés szabályainak elsajátítása
- fejlődik képzeletük
- alkalmazkodóképesség fejlődése
- tolerancia, önuralom, empátia kialakulása és fejlődése
- verbális fejlesztés: kommunikációs készség, beszédkészség
- Mozgásfejlesztés: nagymozgások, finommotorika fejlesztése
- Percepciófejlesztés: szem-kéz koordináció fejlesztése

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- legyenek képesek a társakkal való együttműködésre, együtt játszásra
- értsék környezetük egyszerűbb jelenségeit és legyenek képesek ezeket játékaikban újraalkotni

- hangolják össze cselekvéseiket, az egyszerűbb közös játékokat szervezzék meg a szükséges játékszerek kiválasztásával
- tudjanak társaikkal együtt szabályokat felállítani és azokat betartani

Dramatizálás

A bábozás és dramatizálás szoros összefüggésben és kölcsönhatásban állhat egymással. Dramatizáláskor saját vagy irodalmi élményeiket játsszák el kötetlen módon.

Céljaink

Segítse elő saját vagy irodalmi élményeik eljátszását, újraélését dramatizálással

Óvodapedagógus feladatai:

- juttassuk őket irodalmi és egyéb élményekhez
- biztosítsunk különböző kellékeket, eszközöket
- segítsük őket a díszletek elkészítésében, a tér berendezésében

Fejlesztési lehetőségek

- Mozgásfejlesztés
- testséma fejlesztés
- térészlelés fejlesztés
- verbális fejlesztés

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- tudják megszervezni saját elképzeléseik, szándékaik szerint a történet eljátszását
- legyenek képesek élményeik eljátszására, változatos és választékos szóhasználatra
- gyarapodjon szókincsük, váljon árnyaltabbá kifejező készségük

Bábozás

A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze. Ezáltal felelevenítik tapasztalataikat, elképzeléseiket. Elősegíti a közösségbe való beilleszkedést, a különböző szociális problémák megoldására is lehetőséget ad.

Céljaink

Egyéni és irodalmi élmények újraalkotása bábok segítségével

Óvodapedagógus feladatai:

- biztosítsunk kellő mennyiségű bábót, amit bármikor elővehetnek
- tegyük lehetővé, hogy feleleveníthessék tapasztalataikat, elképzeléseiket, esztétikai, szociális élményeiket és saját elgondolásaik alapján eljátszhassák azokat
- keltsük fel érdeklődésüket, ébresszünk kedvet a gyermekekben a bábozáshoz

Fejlesztési lehetőségek:

- hat a társas kapcsolatokra, megtanít figyelni, alkalmazkodni a társához
- a felelevenített élmények által fejlődik emlékezete
- a kitalált történetekkel pedig fantáziája fejlődik
- a bábok mozgatása által, jelentős a mozgásfejlesztés
- verbális fejlesztés, beszéd fejlődése, szókincsgyarapodás
- kommunikációfejlesztés
- testséma fejlődése

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- tudják megfelelően használni a rendelkezésre álló bábokat a saját élményeik eljátszására
- tudjanak egyszerűbb bábokat készíteni

Barkácsolás

E tevékenység során olyan kiegészítő eszközöket készítünk, amivel a szerepjátékokat gazdagíthatjuk, újszerűbbé tehetjük.

Céljaink

Az alkotás vágyának kialakítása

Óvodapedagógus feladatai:

- biztosítsunk változatos eszközöket, amikből készíteni lehet kellékeket
- ismertessük meg őket változatos eszközökkel
- segítsük elő, hogy a barkácsolás a szerepjáték természetes eszköze legyen

Fejlesztési lehetőségek

- tapasztalatszerzés anyagokról, eszközökről
- matematikai ismeretek gyarapodása
- kézügyesség, finommotorika fejlődése
- kreativitás, képzelet fejlődése
- társas kapcsolatok fejlődése
- verbális fejlesztés, szókincsfejlesztés
- Percepciófejlesztés, alaklátás, formaállandóság, rész- egész viszonyának felismerése

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- segítsenek a játékok megjavításában, a hiányzó eszközök elkészítésében
- ismerjenek meg sok technikát, munkaformát és tudják alkalmazni őket
- használják fel a létrehozott eszközöket játékaikban, dramatizálásukban

➤ Konstruáló játék

E tevékenység közben a gyerekek különböző játékszerekből összeraknak, létrehozhatnak valamit. Eleinte spontán építenek, de később az átgondolt, meghatározott céllal végzett építés dominál.

Építés közben átéli az alkotás örömét. Tanulja és tapasztalja a rész-egész viszonyát, meg tanul tervezni, szerkeszteni.

Céljaink

Kézügyesség, kreativitás fejlesztése.

Óvodapedagógus feladatai:

- biztosítsunk változatos eszközöket
- tegyük lehetővé, hogy elképzeléseiket megvalósíthassák.

Fejlesztési lehetőségek

- kreativitás
- megfigyelőképesség
- szem-kéz koordináció
- rész-egész viszonyának megtapasztalása
- türelem
- tér észlelés
- formák, színek fogalmának megismerése
- verbális fejlesztés: téri helyzetek, színek, anyagok fogalmának megismerése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Ismerjék az őket körülvevő világot, az anyagok tulajdonságait, felhasználhatóságukat.
- Előre elgondolt meghatározott céllal tudjanak létrehozni, alkotni valamit.
- Legyenek képesek különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására.

➤ Szabályjáték

Itt a legfontosabb a szabályokhoz való igazodás különböző tevékenységekhez kötötten. Közben a gyermek megtapasztalja a kudarc és a siker elviselését.

Céljaink:

A szabályokhoz való igazodás képességének fejlesztése

Óvodapedagógus feladatai:

- ismertessük meg őket sokféle mozgás és értelem fejlesztő játékkal
- segítsük a gyerekeket a játék kiválasztásában, vezetésében, a szabályok betartásában
- fejlesszük közösségi érzésüket, felelősség és feladattudatukat

Fejlesztési lehetőségek

Mozgásos szabályjátékok

- testnevelési játékok
- dalos népi játékok
- nagymozgások fejlődése
- finommotorika
- szem-kéz koordináció
- szem-láb koordináció fejlesztés

Értelemfejlesztő szabályjátékok

- társas játékok
- kártyajátékok
- dominó
- logikai játékok

- nyelvi játékok

Egyfajta szociális és értelmi fejlettséget feltételez, és ezek fejlesztését is szolgálja. Verbális, vizuális és cselekvő formában is megjelenhet. A szabályok betartása fejleszti önuralmukat, türelmüket, siker és kudarctűrő képességeiket. Fejlődik logikai gondolkodásuk, sok matematikai ismeretre tesznek szert (számlálás, összehasonlítás, különbözőségek, azonosságok, memória, figyelem, rész-egész viszonya).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Tudjanak a szabályoknak megfelelően viselkedni.
- A győzelem elérése érdekében képesek legyenek egyéni kívánságaik egyeztetésére társaikkal.
- Képesek legyenek bonyolultabb szabályjátékok megtanulására és gyakorlására.

2. MOZGÁS

A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. A kisgyermek mozgásának figyelemmel kísérése fontos, mert fejlettsége vagy éppen elmaradottsága képet ad az agyi működés egészségi állapotáról, általános fejlettségi szintjéről, a fejlődés tempójáról.

A járás megtanulása után azonban már kevesebb figyelem irányul erre a területre, pedig a mozgásfejlődés biológiai órájának folyamatos nyomon követése, segítése, esetleg elmaradott területek prevenciója segíti az agyi funkciók fejlődését.

Programunkban fontos feladatként jelöljük meg ennek nyomon követését és regisztrálását. A fejlődést segíteni ugyanis csak a megfelelő szinten lehet.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is.

A mozgás sokoldalú tevékenység és feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A testnevelés tevékenységen túl, jelen van a szabad játékokban, a különböző nevelési területeken, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységekben is.

Célunk:

A nagymozgások, szem–kéz–láb koordináció, az egyensúlyérzék, a finommotorika differenciált fejlesztését természetes módon integrálja az óvodai tevékenységekbe.

Az óvodapedagógus feladatai:

A gyermek mozgáskedvének, a mozgás szeretetének megőrzése

A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel kialakítása

Testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése

A mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és szociális képességek, készségek fejlesztése

A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése

A mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembe vételével a mozgásigény kielégítése, illetve ösztönzés a mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával

Változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra, valamennyi gyermek számára (mindennapos testnevelés, testnevelés szabad mozgáslehetőségek kihasználásának nyomon követése)

A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével

Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása

A társakkal végzett együtt mozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek én-határainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődésének elősegítése

A mozgásfejlesztés fő területei:

- Testnevelés és mindennapos frissítő torna

- Szabad játék
- Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen

A testnevelési foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű fő gyakorlatokból tevődik össze. **A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben.** A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően, hol mint eszköz, hol mint cél.

Az egyes foglalkozások megtervezésénél mindig figyelembe kell venni a csoport általános fejlettségét, a fejlődés ütemét. Ehhez igazodva kell eldöntenünk az egyes mozgásformák ismétlésének a számát.

Fontos, hogy a mozgásos anyaghoz természetesen igazodjanak a prevenciós program fejlesztési feladatai. Ehhez átgondolt, tudatos tervezésre van szükség. A foglalkozások tervezésénél dr. Tótszőllősiné Varga Tünde: „Mozgásfejlesztés az óvodában” című könyvét segédanyagként használjuk fel. A foglalkozások bevezetésénél mindig lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgásokat.

A különböző nehézségű differenciált feladatok adásával segítsük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A feladat ne legyen sem túl könnyű, sem túl nehéz, mert a túl könnyű nem készíteti erőfeszítésre, a túl nehéz viszont gátlásokat okoz.

A foglalkozások szervezésénél az is fontos szempont, hogy a gyermekek a legkevesebb várakozási idővel, folyamatosan mozogjanak, ehhez az együttes foglalkoztatási formát javasoljuk. Amíg lehetőség van rá, a szabadban tornázzunk.

A rendszeresen szervezett foglalkozásokon nagy lehetőség van a fejlesztő program feladatainak fokozatos és természetes megvalósítására. A mozgásfejlesztő program és a testséma fejlesztés valamennyi feladata beépíthető a testnevelési foglalkozásokba. Az észlelés területéről, a következő feladatok beépítésére van lehetőség:

- Alaklátás, formaállandóság fejlesztése: forma alakítás mozgással, különböző alakzatok végigmozgása, körbemozgása.
- Kinesztetikus mozgásészlelés fejlesztése: behunyt szemmel bizonyos mozgások végzése, feszülés és elernyedés érzékeltetése.

- Térészlelés fejlesztése: alapvető térirányok megismerése saját testének közvetítésével.

A **3-4 évesek** testnevelési anyaga nagyrészt a **természetes mozgásokat tartalmazza**. Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Pl.: különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött szer megkerülésével, stb. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelési foglalkozáson, a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

Ezért alkalmazható jól a testsémafejlesztő programból a:

- **Testrészek ismeretét célzó gyakorlatok**, pl.: „Járjatok a sarkatokon!”, „Ütögessétek a talpatokat a földhöz!”, stb.
- **Tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása**, pl.: „Álljatok a babzsák mögé! Hasaljatok a padra!”, stb.
- **Test személyi zónájának alakítása**, pl.: „Emeljétek a babzsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!”

Ebben az életkorban a mozgás megszerettetése, az önbizalom, biztonság megteremtése a cél. Az aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyermekek megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni, és lassan elsajátítják azokat az alapvető szabályokat, amelyek betartása a biztonságos mozgáshoz elengedhetetlen.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a **tér mozgásos megismerése**. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot kell tervezni, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Pl.: futás, jelre sorakozás az óvónő előtt (az óvónő a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A **mozgásfejlesztésnél** ezen kívül előtérbe kerül:

Az egyensúlyérzék fejlesztése, pl.: különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások.

Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, pl.: babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A **testsémafejlesztő programból** kiemelt helyet kap az **oldalosság tanítása**. A kicsiknél még csak az „egyik-másik” megkülönböztetést használjuk. Itt már a „jobb-bal” kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Pl.: „Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!”

A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag.

Az **észlelés fejlesztése** is megjelenik a 4-5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az **5-6-7 éveseknél** azonban az **észlelés fejlesztése** lesz a legcéltobb. Ebben az életkorban azonban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetők. Pl.: labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is.

Új feladatként jelentkezik a **finommotorika fejlesztése**. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok. PL: Bot fogása marokkal alulról-felülről, szalag fogása két ujjal, marokkal. Labda gurítása ujjakkal. Minden ujjal egyszerre, majd külön-külön. Szalag lengetése csak a csukló mozgásával, stb.

Foglalkozáson lehetőség nyílik a **keresztcsatornák fejlesztésére** is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Programunkban az óvodai testnevelés szerves része a **mindennapi torna**. Minden korcsoportban naponta egyszer 10-20 perces időtartamba tornát szervezünk a gyerekeknek. A rendszeresen, jól megszervezett tevékenységi forma része a gyermekek mindennapjainak. Anyagát elsősorban a mozgásos játékok adják. Örömmel végzett, jó hangulatban zajló játékok eredményeként igényükké, majd szokásukká válik a mindennapos torna. Az örömmel, jó hangulatban végzett játékok jó lehetőséget nyújtanak a fejlesztőprogram egy-egy feladatának megvalósításához, társas kapcsolatok alakulásához is.

A **verbális fejlesztőprogramból** a testrészek, helyzetek, mozgások, téri irányok pontos és gyakori megnevezésére van mód.

A foglalkozások megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekekkel sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A mozgásfejlesztésben meghatározó:

- A spontán érzelmi motivációra építünk, az egyéni fejlettséget figyelembe véve.
- A foglalkozásokon a gyermekek jó hangulatban, jó közérzettel vegyenek részt, ne hajtsuk túl a versengést.
- Biztosítsuk a gyermekek megfelelő testnevelését az aktivitási szintek változtatásával.
- Az ily módon kiváltott fizikai aktivitás előhívja és erősíti a szellemi aktivitást is.

• Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Az óvodába kerülő egészséges gyermekek szeretnek ugrándozi, futkározni, csúszni-mászni, manipulálni, vagyis **mozogni**.

A gyermekek napirendjét úgy kell kialakítani, hogy egész nap biztosítsunk számukra megfelelő helyet és eszközöket a mozgásos tevékenységre a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Az **eszközök** és tevékenységek **kiválasztásánál a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez** igazodjunk.

A **3-4 éveseknél a természetes nagymozgások fejlődését** kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is.

Ezek az eszközök lehetnek a „Mászóház” csúszdával, létrával ellátva, a Greiswald egy-egy elemének kombinációja, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó-mászó-bújó játékokat. Gondoljunk csak a kicsik által kedvelt asztal alatt bujkáló állatokat utánzó játéokra.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a **szem-kéz, szem-láb, koordináció** és az **egyensúlyérzék fejlesztése**. A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a

különböző célba dobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is.

Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban a leginkább a belső fülben lévő vesztibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgető mozgások közben. Főként az AYRES terápia alkalmazza ezt a szenzoros integráció fejlesztésére. Erre a célra nagyon jól használhatók a különböző hinták, a Body Roll, a nagy fizikoterápiás labda, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, az elefánt talp, a billenő forgókorong, stb.

5-6-7 éves korban a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, pl. ábrázolási technikák gyakorlása, tépés, vágás, varrás, apró gyöngyök fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás, stb.

Ezekhez a tevékenységekhez a helyet a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. Ezért jó, ha mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket szerzünk be. Ha lehetőségünk van rá, használjuk fel mozgásos tevékenységekre a csoporthoz tartozó kisebb helyiségeket is (pl. öltöző), természetesen akkor, ha a gyermekek felügyelete itt is biztosított.

Célszerű egy sport udvarrész kialakítása, ahol óvodapedagógusi felügyelet mellett sokoldalú mozgásfejlődést segítő felszerelések és eszközök mindig a gyermekek rendelkezésére állnak.

A szabad játéktevékenységben célunk az, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.

A gyermekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, tartsák tiszteletben egymást.

Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása. Meggyőződésünk, hogy a kellemes légkörben, jól szervezett mozgásos tevékenységekben a gyermekek örömmel vesznek részt. A sikeresen jó hangulatú tevékenység a gyermekek számára pozitív élményt nyújt, ez újabb cselekvésre készíteti őket. Így a mozgás természetesen beépül a gyermek spontán tevékenységeibe, szokássá, igénnyé válik.

A rendszeres mozgás során fejlődnek pszichikai, testi, értelmi és szociális képességei, ezek eredményeként egészségesebb lesz.

A fejlődési jellemzők óvodáskor végére:

- Mozgáskedvük, mozgásigényük, életvitelük részévé válik
- Testsémájuk kialakul
- Téri helyzetekben tájékozódni tudnak, a téri irányokat tudják
- Oldaliságuk kialakul
- Mozgásukat irányítani és helyzetben tartani tudják, tempójukat szabályozzák
- Finommotorikájuk fejlettsége révén felkészültek az írás tanulásához
- Érzékelésük, észlelésük fejlettsége révén felkészültek az írás tanulásához
- Önfegyelmük, figyelmük megerősödik
- Egészséges versenyszellemük kialakul

3. VERSELÉS, MESÉLÉS

Az óvodai anyanyelvi, irodalmi nevelés egymástól elválaszthatatlan, az óvodai élet egészét átható folyamat.

A népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, vers ősi forrása az anyanyelvnek, értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermekeknek.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

Céljaink:

Az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszéd készségének kialakítása; a nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, a nyelv hangzásával, dallamosságával, mondatszerkesztésével a biztonságos önkifejezés megalapozása, a korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával, és az irodalmi érdeklődés felkeltésével.

Óvodapedagógus feladatai:

- az irodalmi érdeklődés felkeltésén túl, a változatos (vers-mese, bábjáték, dramatizálás, szituációs játék, történetek, helyzetjátékok, mimetikus játékok) tevékenységeken keresztül a valós élet szerepköreinek elsajátítása játékos formában.
- az óvónő feladata, hogy megteremtse mindazon feltételeket, amelyeken keresztül a tevékenység nevelő hatása érvényesülhet.
- A gyermek saját vers és mesemondása, alkotása, annak mozgása és/vagy ábrázolásával történő kombinálása, az önkifejezés egyik módja.

A mese és a vers a kisgyermek számára a leghatékonyabb tanulási forma, szociális tanulás páratlan lehetősége, az óvodai élet egészét átfogó folyamat. A vers és a mese a ráfordított idő és gyakoriság tekintetében túlnő egy tevékenységi kör keretein. A gyermekekkel való különös, és játékos beszédkapcsolat egy nagy lehetőség, a kicsinyek szellemi szükségleteinek kielégítése, beszéd-tanulás-tanítás szempontjából; szórakoztatás, kellemes időtöltés, együttes élmény.

Objektív feltételek

- A mese-vers tevékenység a gyermeki igénynek megfelelően spontán vagy szervezett, tervezett módon jelenik meg az óvodai életben. Elengedhetetlen azonban mindkét formában, hogy az ideális körülményeket ehhez megteremtjük, így a megfelelő helyet és időt.
- Csoportjainkban vannak állandó mesélő és verselő kuckók, szőnyegek. Ez már önmagában is jó, és állandó motivációs tényező. A motivációt is feltételnek tekintjük, így valószínűleg csak meg a passzívan mesét-verset szemlélő gyermekek élményéhez juttatása.
- Törekedjünk arra, hogy nagyobb gyerekeknél a motiváló tárgyak, képek egyre kevésbé legyenek jelen. Ezáltal sarkalhatjuk fantáziájuk szárnyalását, nem adunk kliséket, mintákat, képi fantáziájuk belülről fakadó lesz. Nagyon fontos, a mindennapos rendszeresség, mely biztonságérzetet ad, pszichikai szükségletet elégít ki. Az egyes művekbe való visszatérés, megerősítés, megalapozza az irodalmi fogékonyságot, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetét. A verselgetés, mondókázás épüljön be a mindennapi játékba, használjuk ki a spontán szituációkat. Az önkifejező képesség gazdagítása érdekében mindig álljon rendelkezésre rajzeszköz, hogy begyakorolt, belsővé

vált irodalmi élményeiket alkotásaik által kivetíthessék. A megfelelő idő meghatározásakor főként a többszöri ismétlés idősükségletét kell figyelembe venni.

- E feltételek közé kell sorolnunk a csoportok életkori sajátosságának megfelelő könyvek gyűjteményét, annak könnyen hozzáférhető elhelyezését és változatosságát, a mese-vers bemutatásához, ismétléséhez, gyakorlásához használt eszközöket, bábokat, leporellókat, díszleteket.
- Bábozással, dramatizálással fejleszthetjük a gyerekek képzelőerejét, kommunikációs készségét, szociális és empátikus képességüket. Ezek a tevékenységek segítenek az esetleges lelki sérülések feltárásában, terápiaként alkalmazhatóak.

Szubjektív feltételek

- Az óvónői felkészültség: alapja a kulturált, helyes, a gyermekek számára is érthető nyelvhasználat és artikuláció, az irodalmi érdeklődés és tájékozottság. Elengedhetetlen az életkori sajátosságok, a gyermeki gondolkodás fejlődési folyamatának ismerete. A mese-vers tevékenység legfontosabb óvónői feltétele a hatásos, érdeklődést felkeltő előadásmód. Szükséges olyan gyermekirodalmi művekből álló „gyűjtemény” kialakítása, amely segíthet a spontán mesélés, verselés kezdeményezésekor.
- Követelményként kell megállapítani, hogy az óvónő a mese-vers tevékenység során fejből meséljen, verseljen (kivételt képez az alvás előtti mesélés, folytatásos történet).
- Vegyük figyelembe az adott csoport összetételét, életkori sajátosságait, szociokulturális háttérét. Módszereink legyenek változatosak. A mindennapi tevékenységeink közé iktassunk be nyelvi játékokat, melynek célja interakciók megjelenítése, verbális és nonverbális kommunikáció gyakorlása, szókincsgyarapítás, mondatalkotás, helyes artikuláció.
- Gyermekismeret: a mese-vers tevékenység anyagának összeállításakor a gyermekek fejlődésének szociális háttérének, szocializáltságának ismerete nélkülözhetetlen. Fontos továbbá, hogy az anyag-összeállítás kor specifikus legyen. A gyermekismeret befolyásolja az előadásmódot és a gyermeki önkifejezés segítését (verseléskor, mesék, történetek folytatásakor).

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Tisztán ejti a magán és mássalhangzókat.
- Utasításokat megéri és követi azokat.
- Beszédben egyre gyakrabban jelennek meg az elvont fogalmak és az ok-okozati összefüggéseket jelölő szavak.
- A „miért” kérdésre magyarázatot ad.
- Érdeklődést mutat az új és ismeretlen kifejezések iránt.
- Szűkebb és tágabb környezetében egyaránt bekapcsolódik a beszélgetésbe, közvetlen, udvarias
- Mondanivalóját megpróbálja beszéden kívül mozgással, ábrázolással is kifejezni. Tevékenységeiben egyre gyakrabban kifejezésre jut képzeletének gazdagsága, kreativitása.
- Az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszédképességnek az alapjai kialakulnak
- Várják, kéri a mesemondást, maguk is segítenek a mesehallgatás feltételeinek megteremtésében
- A magyar népmesei szófordulatok passzív szókincsükbe beépülnek
- A metakommunikatív jelzéseket használják, a környezetükben élőkkal jól kommunikálnak
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük fejlődik, beszédképességük, beszédkedvük erősödik
- Beszédfegyelmük kialakul
- Önállóan mondanak hosszabb, több versszakos verseket, megjelenik a versek hangsúlyozása
- Képesek önálló mesemondásra, azt többnyire szöveghűen adják elő
- Képesek megkezdett történet, mese folytatására; saját fantáziájukkal kiegészítve azt
- Ismerik a mesekönyveket, kialakul igényük a könyv tisztelete iránt, azokat szívesen a napi élet részeként használják, forgatják
- Iskolakezdéshez rendelkeznek testi, lelki és szociális érettséggel, mely lehetővé teszi, hogy egyaránt legyenek irodalmi élmény befogadói és előadói, maguk és társaik örömeire.

4. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

Céljaink:

A zene megszerettetése, az éneklés, zenélés iránti igény felébresztése, befogadásra és előadásra való képesség megalapozása.

Óvodapedagógus feladatai:

- A zenei nevelés az óvoda egészét hassa át, legyen örömteli, ösztönös.
- Különösen nagy szerepe van a beilleszkedési időszakban, a kicsik szocializálódásában, a gyermek-óvónő kapcsolat kezdeti elmélyítésében, az ölbeli játékokkal. Az anya már ringatás közben a csecsemő egyensúlyérzékével játszik, ezt a kellemes élményt idézzük fel a hintáztató, höcögtető dalok közben. A meghitt hangulat így teremődik meg. Ezen játékok szövege, jelentése eleinte csak korlátozottan fontos. Dominánsabb a beszédritmus, hanglejtés! Az életkor előrehaladtával, azonban a szöveg jelentősége felerősödik, gazdagítja az anyanyelvi örökséget. Olyan szavakkal is találkozhat a gyermek, amelyeket hétköznapi beszédünkben már nem fedezhet fel, s ezek megértését játékszituáció segíti.
- Ismertesse meg a gyermekeket népi mondókákkal, dalokkal, énekes játékokkal, ébresszen bennük éneklési-zenélési kedvet, az énekes játékok mozdulataik révén segítsék mozgásuk összerendezettségét, dallamuk révén hallásuk és ritmusérzékük fejlődését.
- A feladatok sikeres végrehajtása elősegíti a gyermek érzelmi fejlődését, a gátlások oldását, a zenei hallás, éneklési készség elindítását, a beszédkészség alakulását, a szép kiejtést, a szavak megértését; nyitottak lesznek a zene hangjainak, környezetük zörejeinek érzékelésére.
- A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakoroltatásával. Nevelésünk alapja a közös ének, amely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget. Az ének-zene tevékenység semmi mással nem pótolható alapot ad a készség-képesség fejlesztéséhez, és elsősorban a hallásészlelés, és a ritmusérzék fejlesztéséhez. Gazdag érzelmi világa a spontán figyelmet belső motivációvá erősíti; nyugalmat, derűt, közös élményt rejt magában, kultúrtartalmával a személyiségfejlődés elengedhetetlen része.
- Az éneklés és a dalos játékok örömből, sikerélményből fakadó önkéntes erőfeszítésre serkentik a gyereket. A zenei feladatok végzése során megtanulják gátlásaik, gyengeségeik leküzdését. Pozitív énképük alakul, erősödik.

- A mozgásos énekes játék, az együttes táncmozdulatok örömteli végzése közben fejlődik fizikai állóképességük, a nagymozgások fejlesztése számtalan lehetőséget ad. (futásra, járásra, ugrálásra.) A dal belső szerkezete, karaktere szerint változhat a mozgás tempója, ritmusa, iránya is. Finommozgásos feladatokat is adhatunk, az egyenletes lüktetés a ritmus érzékeltetésére, valamint a hangszerek használata közben. Egyes játékoknál megnevezésre kerülnek a használandó testrészek. A megérintett mozgatott testrész megnevezésével a testfogalom alakulását segíthetjük elő. Tánc közben különböző módon bemozogják a teret, és közben természetes módon megismerik a téri viszonyokat, és az azokat megnevező verbális kifejezéseket is. A zenei kreativitás fejlesztése (mozgás rögtönzés zenére, dallam ritmus variációk kitalálásának ösztönzése) az önkifejezés egyik megnyilvánulása.
- Az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgás anyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak.
- Óvodánkban az ének-zene tevékenység két funkciója erősödik fel
- Az ének-zene emocionális, esztétikai, kultúrörökséget átadó spontán jelleg funkciója. Megjelenése a *zenei és zenehallgatási anyag* összeállításában reprezentálódik.
- Az énekléshez, zenéléshez szorosan kapcsolódó képességek elsajátításának, gyakorlásának funkciója. A zenei anyaghoz kapcsolódó készségfejlesztésben van jelen.
- *A zenei anyag összeállításának szempontjait elsősorban az életkori sajátosságok határozzák meg, ebből adódóan kis, középső, nagy csoportnak megfelelő.*
- Az énekes népi játékok (ÉZO) mellett kortárs művészeti alkotások is alapul szolgálnak. A komolyzenei CD is segítik, a zenei ízlés, érzelmi hangulat megteremtését. A környezet hangjait is összegyűjthetjük pl. CD-n.
- Általában zenehallgatással fejezzük be az énekfoglalkozásokat, mely lehet gépi CD, hangszeres előadás, vagy óvónő éneke. Az anyag kiválasztásánál vegyük tekintetbe a nemzeti, etnikai kisebbségi gyerekek (migránsok) hovatartozását.
- A korosztályoknak összeállított zenei anyaggal szembeni követelmény az érzelmi közelség, a hangterjedelem, a ritmuskombinációk és a mozgásanyag megfelelősége. A zenei anyag ajánlás, ettől el lehet térni, ha a csoport fejlettsége ezt megkívánja.

Zenei anyag kics csoportban

5-7		mondóka
3-4	s-m	hangterjedelmű dal, dalos játék
1-2	l-s-m	hangterjedelmű dal, dalos játék
2-3	m-r-d	hangterjedelmű dal, dalos játék
2	s-m-r-d	hangterjedelmű dal, dalos játék
1	d-l-s	hangterjedelmű dal, dalos játék

Ritmus: tá ti-ti

Mozgás: álló helyzet, kéz-láb mozgás, körforma, áll, indul, játékos mozdulatok.

Zenei anyag középső csoportban

4-6		mondóka
2-3	s-m	hangterjedelmű dal, dalos játék
3-4	l-s-m	hangterjedelmű dal, dalos játék
1-2	s-m-d	hangterjedelmű dal, dalos játék
2-3	m-r-d	hangterjedelmű dal, dalos játék
2-3	s-m-r-d	hangterjedelmű dal, dalos játék
1	m-r-d-l,	hangterjedelmű dal, dalos játék
1-2	d-l-s,	hangterjedelmű dal, dalos játé

Ritmus: ti-tá-ti (szinkópa)

Mozgás: kör, csigavonal, hullámvonal, szerepcsere, guggolás, taps, utánzó mozgás

Zenei anyag nagycsoportban

3-4		mondóka
2	s-m	hangterjedelmű dal, dalos játék
2	l-s-m	hangterjedelmű dal, dalos játék
1-2	s-m-d	hangterjedelmű dal, dalos játék
1-2	m-r-d	hangterjedelmű dal, dalos játék
2-4	s-m-r-d	hangterjedelmű dal, dalos játék
6-8	l,-s,-m-r-d	hangterjedelmű dal, dalos játék
2	m-r-d-l	hangterjedelmű dal, dalos játék
2	r-d-l,-s,	hangterjedelmű dal, dalos játék
2	m-r-d-l,-s,	hangterjedelmű dal, dalos játék

Ritmus: tá, tá, ti-tá-ti (szinkópa) (16-od pár 8-ad mondókáknál)

Mozgás: bonyolultabb játékok, párcsere, hidas kapus, sorgyarapító, ugró

Hallásfejlesztés

Elsődleges területe az éneklési készség fejlesztése. Az éneklési készség fejlesztése óvodánkban a gyermekek utánzási vágyán alapszik. Hallás után tanítjuk a dalokat, dalos játékokat. A gyakorlásnak, az ismétlésnek kiemelt szerepe van.

Az éneklési készség fejlesztésénél fontosnak tartjuk a megfelelő hangterjedelmű dalok választását, a megfelelő hangmagasságában kezdett tiszta óvónői éneket. Ezzel szoros összefüggésben van az éneklési kedv felkeltése és ébrentartása.

A megfelelő érzelmi alapot a kezdő hang átvételét és a bátor, egyéni éneklés felvállalását is segíti.

A hallásészlelés fejlesztését célozza a környezet zörejeinek felismerése, egymás hangjának megismerése, melyből alakítható a magas és mély hangok, valamint a halk-hangos hangok felismerése.

Ritmusérzék-fejlesztés

A magyar nyelv egyenletes lüktetésre, alliteráló ritmusa az iskolai írás, olvasás tanulásánál igen fontos szerepet tölt be. Ezért fontos, hogy már az óvodában kialakítsuk a lüktetés érzékelését, és az óvodai évek végére a gyermekekben automatizáljuk azt.

A lüktetés adja az alapot a további ritmusmotívumok elsajátításának, a tempókülönbségek érzékelésének.

A ritmusérzék fejlesztése szorosan a mozgáshoz kapcsolódik, koordinálja azt.

Mozgásfejlesztés

A dalok, dalos játékok ritmusa, dallama spontán módon is mozgásra ösztönzi a gyermekeket. A zenei tevékenységen belül a szép mozgás kialakítása szerves része a készség-képesség fejlesztésnek.

Az egyenletes szép járás, a dalos játékok mozgássorai alapozzák a későbbi tánclépéseket, egyedi formában segítik a mozgás összerendezettségének kialakítását.

Fontos kiemelni, hogy a zenéhez kapcsolódó mozgás, közös játék érzelmi töltése igen erős: a gyermekekhez közel álló élménye semmi mással nem pótolható.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Az óvodai ének-zene nevelés feladatainak eredménye megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.
- Téralkításban nehézség nélkül vegyen részt, mozgása izlésessé, összehangoltta váljon.
- Auditív észlelésének köszönhetően tegyen különbséget hangerő, hangszín, beszédhang és beszéd között.
- Ismerjen fel dalokat, dallamokat, ritmustöredék, énekhang, taps és hangszer segítségével
- Szavakat, verseket, mondatokat egyenletes ritmusban tapsoljon. Ismerje a „szünetet”.

- Tevékenységeiben egyre gyakrabban jelenjen meg képzeletének gazdagsága, kreativitása..
- Váljanak képessé a zenei élmények befogadására.
- Alakuljon ki a belső motiváció az éneklésre, zenélésre.
- A zenehallgatás szükségletükké váljon.
- Zenei ízlésük a művek egyre szélesebb körű megismerésével az igényesség felé mutasson.
- Képességeikhez mértén tisztán megfelelő hangmagasságban, tempótartással énekeljenek.
- Ismerjenek hangszereket, azok hangját tudják azonosítani (furulya, xilofon, stb.).
- Ritmusérzékük alakuljon ki, az egyenletes lüktetés automatizálttá váljon, amelyet tapssal, járással és ezek kombinációjával is ki tudják fejezni.
- Ismerjenek egyszerű ritmusokat; képesek legyenek azokat visszaadni.
- Ismerjenek egyszerű ritmushangszereket, azokat tudják használni.
- Zenére történő mozgásuk összerendezetté, esztétikussá váljon.

5. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

Ha ábrázolás közben figyeljük a gyermeket, viselkedése közelebb áll a játékban tapasztalt viselkedéshez, mint a tudatos célkitűzésű alkotáshoz. A rajzok ritmusa ugyanúgy változik, mint ahogy a gyermek játékában is megfigyelhető. (Határozott kezdet, nagyjából azonos hőfokon folyamatos indulatlefutás, s határozott abbahagyás, közben játékos visszatéréssel, ismétléssel díszítő ellazulással.

Az ábrázolás által fejlődik látóapparátusa, gondolkodása (fogalomalkotó képessége), esztétikai-etikai érzéke, szemének és kezének mozgása koordinálódik. Fejlődik látása és ezzel együtt térbeli tájékozódó képessége.

A gyermek által alkotott minden építmény, tárgy vagy rajz információkat hordoz a gyermekek belső világáról. Ezt úgy fogjuk fel, mint személyiségük egy-egy kivetített darabját, amelyben

érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, örömeik, fantázia- és élményvilágaik, képzeleteik, fogalmaik fejlődnek ki, s amelyekből jelzéseket kapunk személyiségük irányultságáról, képi megjelenítő alkotó képességük fokáról. A gyerekek nem azt rajzolják, amit látnak, hanem inkább azt, amit tudnak. Ezért értelmetlen modell, minta után rajzoltatni. A belső képek gazdagítása a cél. Ezt azzal tudjuk elérni, ha változatos tevékenységekkel (rajz, ének, mese, játék) Élményekhez juttatjuk őket. A rajzukban sűrűsödnek össze a játékban átélt emocionális csomópontok. Tehát a játékesemények kulcsot adhatnak a rajz megfejtéséhez. A gyerek a ki nem élt feszültséget átformálva a rajzaiban kifejezésre juttatja. Ennek a fajta élményfeldolgozásnak jótékony hatása a feszültség csökkenése révén érvényesül, ezáltal pozitívan hat a gyerek személyiségére.

A tevékenységre jellemző a komplexitás, amely megnyilvánul egyrészt abban, hogy összefonódik az esztétikai, vizuális, technikai, értelmi, testi nevelés, másrészt kifejezésre jut abban is, hogy egy-egy tevékenységhez több formával kapcsolódnak a tapasztalásokhoz; de az is jelzi, hogy a tevékenységek során többféle technikai megoldást is alkalmaznak a gyermekek.

A gyermek spontaneitásából, a könnyen felébreszthető alkotókedvéből, kell és lehet fokozatosan kibontakoztatni a vizuális esztétikai alkotó képességet, kerülve minden direkt ráhatást.

Az esztétikai nevelést, az oktatás nevelés minden területén fontosnak tartjuk. A pedagógus a rábízott gyereket, minden megnyilvánulásával alakítja. Fontos, hogy szűkebb tágabb környezetében láttassa meg a szépet, színeket, formákat, hangokat, ízeket. Ha örömmel, értő módon befogadják az esztétikumot, maguk is alkotóvá válnak.

A gyermekek nagy többségénél már óvodás korban kialakul egy csak rá jellemző képi kifejezőmód vizuális nyelv. A vizuális nyelv aktivizálja a gyermek érdeklődését, erőteljesen hat értelmi működésére.

Céljaink:

A vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, a vizuális gondolkodás pontosabbá, könnyedebbé tétele, az intellektuális látás kialakulása.

Óvodapedagógus feladatai:

- A feltételek megteremtése a tevékenységhez (tárgyi- és hangulati anyagok, eszközök, motiválás);
- Az ábrázolás különböző fajtái iránti vágy felkeltése;

- Az ábrázoló képességek fejlesztése (ábrázoló és konstrukciós képesség, képi gondolkodás);
- Vizuális nyelv megtanítása (képi, plasztikai kifejező nyelv);
- Környezet és esztétikai ismeretek megtanítása (felismerés, óvás, alakítás);
- gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatása
- tehetségek bátorítása
- Kezdeményező, kreatív magatartás kifejlődésének segítése

A tevékenység feltételei:

- szubjektív: óvónői felkészültség;
- objektív: tárgyi feltételek – hely, idő, eszköz.

Óvónői felkészültség és feladatok:

Fontos, hogy az óvónő olyan alkotófantáziával, rugalmassággal rendelkezzen, amely a gyermek ábrázolási és kézimunka feladatainak sikeres megoldásának eredményességét segíti elő.

Ahhoz, hogy ezek a fenti célok megvalósuljanak, pedagógiai önállóság, kreativitásra hajlamos óvónői személyiség szükséges.

Az óvónő az alkotó gyermekeket kísérelje figyelemmel mutassa be az eszközök használatát a helyes ülést, testtartást, segítse felidézni a közös megfigyeléseket, egyéni élményeket, ösztönözzön a képzelet működésére.

Az óvónő magatartása legyen motiváló, magával ragadó, lelkesítő élményt ígérő.

Az irányítás, a motiválás lelkes, közös cselekvés legyen, mert ez a feltétele annak, hogy belső igényük fokozódjon a vizuális közlés iránt.

A tevékenység légköre oldott, érzelmi telítettséget biztosító, amelyben a gyermek egyéni élményeinek, elképzeléseinek, képzeleti működésének tág teret kell biztosítani.

Kezdje meg az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítását észrevétetve, beszélgettetve, együttesen gyönyörködtetve a természet szépségéről, mű- és népművészeti alkotásokról.

Gyakoroltassa közös cselekvések keretében a rendezett, ízléses esztétikus környezet észrevétetését, óvását, alakítását.

Ismertesse meg a gyermekeket az ábrázolás egyszerű munkafogásaival, technikáival, anyagok, eszközök használatával.

Az ábrázoló tevékenység, nem feltétlenül csendes elfoglaltság. A kisgyerek kedvét a kezdeti firkálgatás időszakában fokozhatjuk odaillő mondókákkal, vannak, un. rajzoló versikék. Megjeleníthetünk, illusztrálhatunk, egy-egy mesét, verset. Munka közben kérdezzük, kérünk, döntünk, magyarázunk, beszélgetünk. A kézműves foglalkozáson megismerhetik a gyerekek az ősi technikákat, alapanyagokat. Számptalan új szóval, fogalommal gazdagodik ismeretük. Ha ajándékot készítenk egymásnak, a szavakon túl, az alkotás módjával fejezzük ki szeretetünket, gondolatainkat. Így az ábrázolások a beszéd mellett egy újfajta önkifejezési móddal, közlő nyelvvé válik.

Neveljen az óvónő önértékelésre, mások munkájának megbecsülésére.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A rajzolás, a mintázás, a kézimunka számukra kedves örömteli tevékenységgé; fantáziájuk, kreativitásuk kifejezési eszközévé válik.
- Kezüik ügyesedése lehetővé teszi az egyre tökéletesebb önkifejezés megvalósulását ábrázoló tevékenységükben.
- Kézmozgásuk lehetővé teszi az egyre precízebb, apróbb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését.
- Ismerik az ábrázolási technikákat; azokat képesek önállóan is alkalmazni.
- ismerik és biztonssággal használják az ábrázolás eszközeit térben és síkban egyaránt.
- Ismerik az ábrázolás anyagait és azokat biztonssággal, önállóan választják és használják.
- Megismerkednek a népművészettel, a népi használati eszközökkel, kézműves technikákkal, népi motívumokkal.

- Emocionális emlékképük van képzőművészeti alkotásokról.
- Esztétikai érzékük alakul, képesek a szép meglátására, a természetben és a tárgyi környezetben egyaránt.
- Felfedezik a forma és funkcionalitás egységét.

6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

Céljaink:

A gyermek aktivitása és érdeklődése során, tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, és téri viszonyairól

A természet szeretetére nevelés, a természet-közeli élettel való megismertetés, az összefüggések felismertetése, az ember felelősségének éreztetése a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából

A környezet megismertetésével cél még az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeinek, a szülőföld, az ott élő emberek, hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások közvetítése, mely által átadjuk mindazt a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak.

Óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek szerezzenek minél több (mozgásos, érzékszervi) tapasztalatot az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetről, életkoruknak megfelelő szinten.

Teljes bizottsággal igazodjanak el környezetükben

- Fedezzék fel a minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit.

- Szerezzenek megismerési folyamatban matematikai tapasztalatokat, melynek alapján matematikai fogalmaik kialakulnak.

- A gyermek, mindeközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a táj, helyi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeit, szeretetét és védelmét is.

- A gyermek természeti és társadalmi környezetével való kapcsolata a felnőttek közvetítésével valósul meg, az óvodában az óvónő tudatos irányításával. Akkor a leghatékonyabb az ismeretek átadása, ha a gyermek minél sokoldalúbb tapasztalatszerzésre és élményszerű átélésre adunk lehetőséget.
- Év végi kirándulásainkat úgy szervezzük, hogy lakóhelyünk közelében ismerjük meg a táj, a természet jellegzetességeit, a gyerekek számára élményt, adó várakat, múzeumokat, vizes kirándulóhelyeket. A népi kultúrát jól reprezentálja a Veszprémi Néprajzi Múzeum. Terveink szerint falunk is szeretne tájházat létrehozni, ebben a szülők segítségére is számítunk.
- Családi hagyományokat, szokásokat örzünk karácsonyi betlehemes műsorainkkal. Télen Lucázunk, farsangolunk, tavasszal Kiszé babát égetünk. Kézműves foglalkozásaink betekintést engednek a népi kismesterségek fogásaiba. Az emberi élet fordulóit, szokásait nem lehet kihagyni az óvodai életből. A gyermek időszámítása ünneptől ünnepig tart.

A környezet megismerése

A gyermek tapasztalataira, élményeire támaszkodva kell új ismereteket nyújtani, illetve a meglévőket mélyíteni, rendezni. Eközben építhetünk a gyermek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára. A környezet minél átfogóbb megismertetése azért is szükséges, mert általa közvetítjük az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra-helysége jellemző néphagyományokat. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak.

Az óvodapedagógus a témák váltogatása közben a lakóhely, a környezet sajátosságaihoz igazodjon, nem elvont ismereteket kell közvetítenie.

A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenységek egészét. A szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezet témakörei átfogják, körülölelik a többi nevelési területei. Maguk a természeti és társadalmi témakörök is több ponton kapcsolódnak, összefüggnek egymással. (Pl.: testünk- család-évszak, séták, kirándulások alkalmával természetes módon ismerkednek és gyakorolják a helyes közlekedést...)

Megismerkedünk erdőink, mezőink növényvilágával, állatvilágával.

A közeli Balaton növény- és állatvilágának megismerése, kisebb kirándulások megszervezésével megvalósíthatók. Valamint ebben nagy segítségünkre van a Balaton környezet és élővilágát bemutató társasjáték.

Minden évben igyekszünk a gyermekekkel a veszprémi Állatkertet megismertetni, ahol egyaránt láthatók az európai és az egzotikus állatok is.

Feldolgozandó témakörök:

- Család
- Évszakok
- Testünk
- Közlekedés
- Állatok
- Növények
- Anyagok
- Napszakok, idő Föld, világ, bolygók stb.
- Föld, víz, levegő, tűz- őselemek, mint tanulás tartalmak.
- Környezetünk élővilága

Környezet és esztétika összefüggése

A gyermek közvetlen környezetében találkozik a hangok, illatok, színek, formák, ritmus világával, az élővilág mozgásával, állandó változásával.

Környezet és természetvédelem feladatai

A természetvédelem lényegét egy kínai bölcs mondás hűen tükrözi:

„Ha a jövő évről akarsz gondoskodni – vess magot, Ha egy évtizeddel számolsz – ültess fát. Ha terved egy életre szól – embert nevelj!”

A fenti célt az óvodában úgy valósítjuk meg, hogy az általunk nevelt gyermekekben megalapozzuk a természet megismeréséveit a természet szeretetét, a természet tisztaságának szépségének védelmét.

Óvodáskor végére kialakulnak a gyermek alapvető személyiségjegyei, ezért fontos feladatunk ebben az életkorban a napi életet átható, tudatos természetszeretetre, gondozásra nevelés.

A gyermek érzelmi alapon válogat család, az óvoda által nyújtott hatásokról. Ezért törekedjünk arra, hogy a gyermeket, olyan hatások ériék, amelyek környezetük felfedezésére, a rácsodálkozásra ösztönzik őket. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a természet látszólagos nyugalma mögött folyamatos változás rejlik!

„A Földet nem nagyapáinktól örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön.”

(indián közmondás)

A környezet megismerésében valósul meg komplex módon a tradicionális nevelési területek minden feladata (anyanyelvi-, irodalmi-, zenei-, matematikai-, vizuális nevelés) a természetes gyermeki megnyilvánulások eszközével.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Kialakul a gyerekek önálló véleményalkotása, döntési képességük, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításban.
- Közvetlen környezetüket ismerik, biztonságban érzik abban magukat.
- Kérdésre be tudnak mutatkozni, szüleik nevét, lakcímüket meg tudják mondani.
- Ismerik a környezetükben élő állatokat, növényeket, ismerik a róluk való gondoskodást.
- Kialakult fogalomkörük az emberek, állatok, növények világáról; életkoruknak elvárható szinten.
- Ismerik lakóhelyük nevezetességeit, emlékképeik alakulnak a művészeti alkotásokról, ismerik a múzeumlátogatás magatartási szokásait.
- Ismernek a városi életből fakadó hagyományokat és néphagyományokat.

- Kialakul igényük az esztétikus természeti környezet megóvására.

7. MATEMATIKA

Céljaink:

A minket körülölelő világ, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában.

Óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek matematikai érdeklődésének felkeltése. az elemi ok-okozati összefüggések felismerése, megtapasztalása. Pozitív viszony kialakítása a problémahelyzetek megoldásához, a logikus gondolkodás megalapozása. Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozunk, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük.
- Az óvodapedagógus feladata, hogy ügyeljen a gyermekeket, megismerve érdeklődésüket, képességeiket, előkészítse és megtervezze az egyénekre szabott fejlesztési területeket. Minél több érdekes problémahelyzetet hozunk létre, annál inkább aktivizáljuk a gyermeket a logikus gondolkodásra.
- A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek, s azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Az óvodás gyermek számára, nem a formális gondolkodás szükségletei szerint kell az ismeretanyagokat elrendezni, hanem az élethelyzetekből származó gyermeki tapasztalatokra építünk. A gyakorlati jelleg, a próba-szerencse módszerű problémamegoldás egyéni ütemet, önállóságot, kreativitást tesz lehetővé. Csak a tevékeny részvétel, a kísérletező tapogatózás vezet el a sikeres cselekvéshez.

Feldolgozandó témakörök:

- Halmazok képzése
- Halmazok összehasonlítása tulajdonságai szerint
- Halmazok szétválogatása, bontása részhalmazokra
- Halmazok elemeinek sorba rendezése
- Halmazok összehasonlítása becsléssel, párosítással

- Mennyiségek összehasonlítása:
 - Magasság
 - Hosszúság
 - Tömeg
 - Úrtartalom szerint
 - Terület
 - Szélesség
 - Vastagság
 - Bőség
- Kis számok
- Sorba rendezett elemek helyes sorszámok
- Tapasztalatok a darabszám változásokról
- Építések, alkotások szabadon, valamint egy feltétel megadásával
- Tevékenységek tükörrel
- Tájékozódás térben, síkban

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Matematikai nevelésünkkel hozzájárulunk a gyerekek személyiségének alakulásához, a képesség fejlesztéshez, alapot biztosítva az élethosszig tartó tanuláshoz.
- Környezetükben levő matematikai összefüggéseket felismerik; matematikai fogalmaik alapszinten a számosság tekintetében is kialakulnak.

8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A munka célra irányuló aktív tevékenység, többnyire külső irányításra folyik, a gyermekektől belső figyelmet, kötelességvállalást és annak teljesítését igényli. Munkavégzés közben begyakorlódnak és pontosabbá válnak a különböző munkakészségek. A tevékenység kapcsolatban van a cselekvő tanulással.

Céljaink:

A gyermekek mindennapi munkálkodásuk közben egyre több információ és pontosabb tapasztalat birtokába jutnak, az őket körülvevő tárgyi világról, speciális ismereteket szereznek környezetükről is.

Óvodapedagógus feladatai:

- Ismerjék fel a gyerekek, hogy mi a jelentősége a munkának (tisztább lesz a terem, stb.) Óvjuk a munka eredményét.
- Fejlődjön kitartásuk, felelősségérzetük, önértékelésük, természetes módon alakuljon szociális magatartásuk, társas kapcsolataik.
- Óvodás korban aktív tevékenységgel alakítjuk ki azokat a magatartási formákat, formáljuk azokat a tulajdonságokat, amelyekkel megalapozzuk a későbbi felnőtt életbe a munkához való viszonyt pl.: manipulációs készség, megfigyelő képesség, céltudatosság, elmélyülés a tevékenységbe, felelősségérzet, probléma felismerése és önálló megoldó tevékenység, gondolkodás szabályok betartása, stb.).
- Arra tanít, hogy kivívjuk magunk és mások elismerését. A dicséret adjon büszkeséget és önbizalmat.
- Az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megóvása.
- A munka az életre nevelés fontos része. A gyermeki munkát a jártasság és készség fokára kell emelni, akkor nevelő értékű, amikor a gyermek felismeri az indíték és az esemény közötti összefüggéseket.
- A munkára nevelés a szocializáció része.

Munka jellegű tevékenységek az óvodában

- Önkiszolgálás;
- Környezet rendjének megőrzése;
- Alkalmoszerű munka

- Naposi munka;
- Növény-állat gondozása.

Önkiszolgálás

Mindazon gyermeki tevékenység, amely a személy körüli feladatok ellátását jelenti. Felnőtt segítségével ismerkednek az önkiszolgálás folyamataival, sorrendjével. Az önkiszolgálás területei:

- *Testápolás:* a gyermek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, tisztasági igényük kialakulását szolgálja;
- *Étkezés:* az étkezés megszervezésének és a kulturált étkezési szokások elsajátítását szolgálja;
- *Öltözködés:* a rendezett külső megjelenés és a ruházat rendben tartására, óvására való nevelést szolgálja.

Környezet rendjének megőrzése

Mindazon aktív gyermeki tevékenység, amely a gyermeket közvetlenül körbe vevő környezet, általuk is megvalósítható rendjének megőrzésére irányul: játékok, egyéb foglalkozási eszközök, bútorok rendezettsége.

Nevelésük célja, hogy a rendezett környezet váljon igényükké és törekedjenek annak megtartására is.

Alkalomszerű munka

Apró megbízatás jellegű tevékenység, amely a napi élet során folyamatosan jelentkezhet. Célja, hogy a feladat elvégzéséhez szükséges önállóság kialakuljon, erősödjön.

Naposi munka

Közösségi megbízatás szoros velejárója a csoport életének. A naposság feladattudatot feltételez, figyelem-összpontosítást igényel. A naposi munkát középső csoportban vezetjük be, és fokozatosan bővítjük.

Elsősorban az étkezéssel, később az eszközök előkészítésénél kap igen fontos szerepet.

Növény-állat gondozása

Csoportonként élő sarkokat gondoznak a gyermekek, és a környező világ megismerésének részeként ismerkednek a növények fejlődésével, gondozásával. Kertünkben elsősorban a növények fejlődésének védelme, a kert rendezettségének fenntartása nevelésünk célja.

Állatgondozásra közvetlen lehetőségünk nincs, de télen rendszeres a madáretetők elkészítése és folyamatos feltöltése a kertben.

A gyermeki munka feltételei

Általános feltételként ki kell emelni a nyugodt légkört, a feladatok elvégzéséhez a megfelelő kigyakorlási lehetőséget, és játékosságot.

Közvetlen feltételek:

- Megfelelő munkaeszközök biztosítása, azok rendben tartása;
- Elegendő munkalehetőség;
- Megfelelő hely a munka elvégzésére;
- Biztonsági feltételek megteremtése, baleset, sérülés, megelőzésére;
- A tevékenység folyamatának ismertetése segítségadás
- A tevékenység folyamatos konkrét, reális, fejlesztő értékelése

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Tudjon különbséget tenni, játék és munka között
- Az önkiszolgáló tevékenységet teljes önállósággal végzi
- Környezetük rendjére, ezen belül saját holmijukra, és azok rendezettségére figyelnek, Alkalmoszerű feladatokat szívesen vállalnak, azok elvégzésében önálló
- Segítenek társaiknak
- Naposságot, szívesen vállalnak, az ezzel járó feladatokat a pozitív értékelés hatására önállóan igényesen végzik.
- A környezetükben lévő növényeket óvják, az állatok gondozására az emberi gondoskodásra szorulását érzékelik.
- Kérjenek, szólítsák meg társaikat udvariasan.
- Buzdítsák egymást.

- Amit elkezdnek, azt befejezik, kitartóak.
- Ismerik a munkavégzéssel kapcsolatos új fogalmakat.
- Megnevezik a műveleteket, mondatba is foglalják.

9. TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által szervezett foglalkozásokon és időkeretekben valósul meg.

Valljuk, hogy a gyermekeket minden életkori szakaszban vezetni kell valahová.

Céljaink:

- Olyan tanulási tevékenységet, motivált állapotot létrehozni, melyekben a külső készletések, a gyermek belső készletésével találkozik.
- Gyermekeink készségeinek és képességeinek kialakítása, melyek révén érzelmileg motivált cselekvő gondolkodási szintjéről a gyermek eljut a fogalmi gondolkodás szintjére.
- Alkotó, tevékenkedő életvezetéssel rendelkező gyermekek személyiségjegyeinek kibontakoztatása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek ismereteinek tapasztalati megalapozása
- Jártasságainak, készségeink és képességeink kialakítása és fejlesztése
- A kultúraátadás hatásrendszerében – a nevelési módszerek segítségével – a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak és ismereteinek rendezése, célirányos bővítése, oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek kognitív képességei
 - ✗ Egyre pontosabb valóság-hű észlelés
 - ✗ Figyelemösszpontosításra való képesség

- x Valósághoz közelítő képzeleti működés
- x Problémamegoldó és kreatív gondolkodás

A tanulási folyamatot a következő módon biztosítjuk:

- A feltételek megteremtése, amelyek inspirálják a tanulási tevékenység választására
- A tevékenység felkínálása, amely választhatósággal párosulva a döntés szabadságát kínálja fel
- A gyermek élményasszociációjának kihasználása, mely alkalmat ad, hogy a felidézett élmény érdeklődést váltson ki a tanulás témája iránt
- Gyakorlati probléma felkínálása, mely kíváncsiságot ébreszt a probléma megoldására
- A gyermek kérésének, igényének, szükségletének felhasználása
- A gyermekkel történt beszélgetésből kiindulva
- A gyermeki segítségkérés kapcsán
- A téma vonzóságára építve

A tanulás folyamatában a gyermek részére biztosított:

- Szemlélődés, megfigyelés, vizsgálódás
- Próbálkozás, kísérletezés, kipróbálás, manipulálás
- Vita, beszélgetés, indokolás, gyermeki magyarázat
- Sikerélmény, önállóság átélése, stb.

Az óvodai tanulás feltétele: gyermek cselekvő aktiválása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Az óvodánkban lehetséges tanulási formák:

- Az utánzások mintája és a modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás (szokások alakítása)

- A spontán játékos tapasztalatszerzés
- Gyermeki kérdésekre-válaszokra épülő ismeretszerzés
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés
- A gyakorlati problémamegoldás
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás
- Cselekvéses tanulás

A tanuláshoz felhasznált eszközök

Óvodánkban a speciális képesség, és készségfejlesztő játékok széles skálája megtalálható, melyek a napi tevékenység során segítik manipulációs tevékenységet, a színek megfigyelését, minták másolását, finom motorikus készséget, memóriát, téri tájékozódást, stb. Szertárunkban megtalálható minimat készlet, ezen kívül az óvónők által készített egyéb más szemléltető eszközök, a hallás- és ritmusérzékelő készlet, ezen kívül az óvónők kreativitásából eredő más eszközök.

Audiovizuális eszközállományunkat szerény mértékű video- és hanganyag egészíti ki.

Mozgásfejlesztő eszközállományunkat mobil és fixen rögzített eszközei teremben és kertben egyaránt használhatók.

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Használják meglévő tapasztalataikat és alapismereteiket
- Fejlődjön gyakorlati készségük
- Alakuljon tudásvágyuk, érdeklődjenek újabb ismeretek iránt
- Bontakozzanak ki intellektuális érzelmeik
- Alakuljon ki globális érzékelő apparátusuk
- Alakuljanak tanulási képességeiket befolyásoló pszichikus funkcióik

- Testileg, lelkileg, szociálisan iskolaéretten léphessenek egy következő oktatási intézménybe.

IX. AZ ÓVODA GYERMEKVÉDELMI FELADATAI

Gyermekintézmény lévén, természetes, hogy az egyéni sorsokkal való törődés, a családgondozás, az esetek segítése feladatként jelenik meg. Az óvodai gyermekvédelem az első jelzőrendszer, hiszen a gyermek minden problémája itt érzékelhető először. Minden család életében adódhatnak kritikus pontok, melyek fakadhatnak:

- A gyermek fejlődéséből (pl. önállósulási törekvések)
- Szülők egyéniségéből (pl. rabszódikus érzelmi és ellenőrző funkciók, kínos következetlenség)
- Család válsághelyzetéből (pl. betegség, halál, alkoholizmus, válás, munkanélküliség)
- A nevelési intézmény és a család közötti összhang hiánya

Az óvoda előnye

Az óvoda az első legfontosabb intézmény, ahol a gyermekek a nap jelentős részét töltik, így elérhetőek, befolyásolhatóak, segíthetők. Minden gyermekről többoldalú információhoz lehet jutni. A hátrányos és veszélyeztetett gyermekek kiszűrhetőek a tünetek alapján pl. tudásbeli hiányok, nem megfelelő viselkedés, elhanyagoltság, ruházat, higiénia.

Célunk:

- Olyan befogadó környezetet biztosítsunk, ahol előítéletektől mentes, gyermekközpontú nevelést nyújtunk
- Feltárjuk mindazon körülményeket, amelyek a gyermek fejlődését hátrányosan befolyásolják.
- Prevenció, a gyermek hátrányos helyzetének csökkentése, és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve a veszélyeztetettség megszüntetésében segítségnyújtás, együttműködés a különböző szakemberekkel.

- A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek minél korábban a 3. életévük betöltésével bekerüljenek az óvodába.
- A veszélyeztetett gyermekek azonnali felvétele.
- A halmozottan hátrányos gyermekek speciális fejlesztése

A megelőzés feladatai

- A gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában.
- Rendszeres kapcsolattartás a gyermekek szüleivel.
- Biztonságos, egészséges befogadó óvodai környezet megteremtése.
- A sajátos nevelési igényű gyermek típusának megfelelő pedagógiai ellátás biztosítása.
- Együttműködés a gyermekvédelemben partner társszervekkel.
- Óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezése.
- A családot a gyermekeket megillető kedvezményekhez való hozzájutás elősegítése.

A feltárás feladatai

A veszélyeztetettség, hátrányos helyzet tüneteinek felismerése, problémák feljegyzése. *Veszélyeztetett*, az a gyermek, aki olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza. *Hátrányos helyzetű* az a gyermek, akinek az alapvető szükséglet kielégítési lehetőségei korlátozottak, de fejlődése nem veszélyeztetett.

A tünetek okainak megkeresése: a gyermek veszélyeztetettségének, illetve hátrányos helyzetének megkülönböztetése a helyi kritériumok alapján.

A megszüntetés feladatai

- A felzárkóztatás megszervezése.
- Egyéni tehetséggondozás

- Induló hátrányok csökkentése egészségvédő, mentálhigiénés programok szervezése
- Szülők segítése a szülői szerep eredményesebb betöltéséhez.
- A gyermekek szociális helyzetének lehetőség szerinti javítása.
- Segítő szakemberek igénybevétele a problémák típusainak megfelelően.
- Együttműködés konkrét esetekben a segítőkkel.
- Befogadó környezet megteremtése, a kialakult előítéletek lebontása, újabb előítéletek kialakulásának megelőzése

Elveink

- A család tiszteletben tartása
- A családi nevelés erősítése
- A gyermekek iránti felelősség ébrentartása
- Tapintatos személyes kapcsolat
- Titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben

A gyermekvédelmi munka koordinálását a gyermekvédelmi felelős látja el

Figyelembe vesszük

- Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek kultúráját
- A migráns gyermekek önazonosságának megőrzését, ápolását, erősítését, az intellektuális nevelésen alapuló integráció lehetőségét
- A sajátos nevelést igénylő gyermekekkel kapcsolatos alapelveinket
- A differenciált fejlesztés lehetőségeit a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, migráns és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek számára

Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén

1. szint: Az óvodapedagógusok szintje, ahol az óvónőknek elsőként adódik alkalmuk
 - A gyermekek és a szülők jelzéseinek fogadására
 - A hátrányos vagy veszélyeztetett helyzet felfedezésére
 - E körbe tartozó gyermekek személyiségéhez illeszkedő differenciált és egyéni fejlesztésre
2. szint: A gyermekvédelmi felelős szintje
 - Ahol a pedagógusoktól beérkező információk gyűjtése zajlik. A meglévő információk alapján a gyermekvédelmi felelősnek lehetősége nyílik a tanácsadásra (szociális támogatás, étkezési támogatás...) a hátrányos vagy veszélyeztetett helyzetben lévő szülők felé a kapcsolattartásra a családsegítő szolgálat felé.
3. szint: Az óvodavezető szintje
 - Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát
 - A gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése és az érvényesítés ellenőrzése
 - Feladata határozottan felvenni a kapcsolatot az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel

Az intézményvezető feladatai

Az intézményvezető fő feladatává teszi a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítését az érvényesítés az érvényesülés ellenőrzését.

- Gyermekbalesetek: kiterjed az óvodai nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtésén túl a gyermekbalesetek megelőzésére is.
- Egészségügyi vizsgálatok: rendszeres évenkénti egyszeri orvosi beleértve a fogorvosi szűrést is.

- Egészséges életmód biztosítása; étkeztetés megszervezésével is összefügg
- Óvodába kerülés: fontos a rendszeres óvodába járás, főleg a hátrányos és veszélyeztetett gyermekek esetében. Figyelemmel kísérjük a kötelező óvodába járás betartását, attól a nevelési év kezdetétől, amelyben az 5. életévüket betöltik.
- A gyermekekkel kapcsolatos adatok védelme: az óvoda minden dolgozóját titoktartási kötelezettség terheli.

Az óvodapedagógus feladatai

- Köteles tiszteletben tartani a gyermekek személyiségét és családjá világnézetét.
- Elősegíti a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-óvóintézkedésekre javaslatot tesz.
- Új óvodások befogadását elősegíti, beilleszkedésüket az adott csoportba igyekszik megkönnyíteni
- Igyekszik a gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni
- Igyekszik a problémákat, hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni, és ha szükséges szakember segítségét kérni.
- A feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására tervet készít és végrehajtja.
- A felzárkóztatást megszervezi.
- A tehetséggondozást elősegíti, illetve megvalósítja.
- Az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködik.
- Egészségügyi szűrést szükség esetén soron kívül javasol.
- Az integrált nevelést elősegíti a gyermek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formákban.
- Rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kíséri, szükség esetén jelzi a hiányzást.

- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíti.
- Minden rendelkezésére álló eszközzel segíti a gyermekek családban történő felnevelődését
- Igyekszik a szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítására, a szülői szerep eredményes betöltésének elősegítésében.
- Jó kapcsolat kiépítése a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervekkel, személyekkel.
- Prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése.

Gyermekvédelmi felelős feladatai

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre.
- A nevelési év elején tájékoztatja a gyermekvédelmi tevékenységéről, fogadóórájáról, hogy probléma esetén milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel.
- Közreműködik a helyi nevelési program gyermekvédelmi fejezetének kidolgozásában.
- Évente legalább egyszer egyeztet a jegyzővel vagy az önkormányzat illetékes előadójával és a gyermekjóléti szolgálattal a nyilvántartásokat illetően.
- Munkájáról félévente beszámol a nevelőtestületi értekezleten.
- Gyermekvédelmi esetek feltérképezése, feladatok koordinálása (egyéni esetmegbeszélések révén)
- Gyermekvédelmi szempontból nyilvántartások vezetése- illetékeseknek ezekről adatszolgáltatás.
- Környezettanulmány készítése hatóság felkérésére.
- Kapcsolattartás az önkormányzat szociális vezetőségével, nevelési tanácsadóval, családsegítő központtal.

- Pedagógiai munka koordinálása valamennyi óvodai csoportban.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendelkezéseit
- Segítse és szorgalmazza a veszélyeztettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- Intézményben jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát és az illetékes ügyintéző nevét.

Partnerkapcsolataink

Eredményes munkához elengedhetetlenül szükséges az együttműködés

- Szülőkkel
- Kollektívával
- Logopédussal
- Önkormányzat jegyzőjével
- Önkormányzat Gyermekvédelmi Osztályával
- Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal
- Nevelési Tanácsadóval
- Védőnővel
- Gyermekorvossal

A megvalósítás feltételei

Személyi:

- Gyermekvédelmi felelős alkalmazása
- Szakképzettség megszerzésének elősegítése
- Óvodai dolgozók képzése gyermekvédelmi tanfolyamokon

- Dajkák folyamatos fejlesztése.

Tárgyi:

- Egészséges nyugodt környezet kialakítása
- Eszközök biztosítása a fejlesztéshez (külön tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekekre)
- Külön helyiség biztosítása a szülőkkel való érintkezésre

Anyagi:

- Segélyszervezetek akcióinak megszervezése, pályázati lehetőségek figyelése

Sikerkritériumok

- Veszélyeztetett gyermekek családban tartása
- Veszélyeztettség okainak megszüntetése
- Hátrányos helyzetűek számának csökkentése, okok megszüntetés
- Halmozottan hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekek iskolára való alkalmassá tétele.

A **roma gyermekeknél** is előfordul,(már nem minden esetben!) hogy ingerszegény környezetből jön óvodába, ezért értelmi képességeik elmaradnak az életkori szintjüktől. Értelmi képességeiknek, tanulási készségeik fejlesztését még hatékonyabbá kívánjuk tenni. Feladatunk az egyéni képességeik alapján, egyéni bánásmód alapján alkalmazásával történő fejlesztésük, egyenlő hozzáférés biztosításával.

- Minden óvónő feladata csoportjában, gyermekenként felmerülő probléma okainak feltárása
- Azok megszüntetésére egyéni célok kitűzése
- A gyermekek fejlettségi szintjének megfelelően az egyéni bánásmód formáinak meghatározása

Célunk a prevenció, a tanulási nehézségek kialakulásának megelőzése. Az eredményes fejlesztés érdekében nagyon fontos, hogy ezek a gyermekek rendszeresen járjanak óvodába.

Hátrányos helyzetű gyermekek

Az óvodás korú gyermekek fejlődésbeli eltérései esetenként szembetűnőek. Az életkori szakaszok hasonló jelenségeket, fejlettséget eredményeznek, de a hasonlóság mögött gyakran eltérő szintek fedezhetők fel. Programunk a gyerekek közötti különbségek felismerésére épül, ennek megfelelően egyéni célokat tűzünk ki az egyéni erősségek és igények figyelembe vételével. Gyermekeink szociokulturális háttere színes képet mutat. A nagyon jó és az elhanyagoló környezetből egyaránt járnak hozzánk gyermekek. Szeretetteljes, biztonságos, az egyéni különbségeket toleráló légkörben, ésszerű korlátokkal minden gyermeknek esélyt adunk saját erősségeinek felismerésére és a sikerélményre. Elfogadjuk és tiszteletben tartjuk a másságot, erre neveljük gyermekeinket is. Helyi nevelési programunk biztosítja minden gyermek számára az esélyegyenlőséget, az egyenlő hozzáférést.

Halmazottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek

A halmazottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek iskolai beilleszkedésének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatás. A sikeres iskolakezdéshez nélkülözhetetlen alapvető készségek megfelelő fejlesztésének színtere az óvoda, az agyi érési folyamatok lezárulásáig, megterhelés nélkül játékos eszközökkel és módszerekkel hatékonyan tudjuk fejleszteni. A hátrányos helyzetű családok gyermekei kognitív fejlődésükben 5 éves korukra lényegesen elmaradnak a kedvezőbb körülmények között élő társuktól. Tudatos óvodapedagógusi munkára van szükség ahhoz, hogy ezeket a hátrányokat differenciált fejlesztési eszközökkel csökkenteni tudjuk. Kiemelt jelentősége van a szülőkkel való együttműködésének, mely a kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg. Az együttműködés során az óvodapedagógusoknak és a családsegítőnek, helyzetüknél és képzettségüknél fogva, kiemelt szerepük és felelősségük van.

Veszélyeztetettség jellemző jegyei

A veszélyeztetettség olyan magatartás, mulasztás, vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi értelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

- Testi veszélyeztetettség

- Gyermekbántalmazás: Ha valaki sérülést okoz a gyermeknek, vagy szándékosan nem akadályozza meg a sérülést
- Fizikai elhanyagolás: Alapvető fizikai szükségletek, higiéniai feltételek hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása.
- Fizikai bántalmazás: Szándékos vagy gondatlan cselekedet, amely a gyermek fizikai sérüléséhez, halálához is vezethet, amely a szülő vagy gondozó felelősségi körébe tartozik. Lehet egyszeri és ismételt esemény is.
- Szexuális bántalmazás: Szexuális aktivitásba való bevonás, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyermek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom, a közösség jog- és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk.
- Értelmi veszélyeztetettség
 - ✘ Elhanyagolás: Ha a szülő vagy gondozó rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, ezzel veszélyt okozhat. A nevelési elhanyagolás is ide tartozik és a kötelező óvodai nevelési kötelezettség elmulasztása is.
- Érzelmi veszélyeztetettség
 - ✘ Érzelmi elhanyagolás: Érzelmi biztonság, állandóság, szeretet kapcsolat hiánya, a gyermek jelenlétében történő erőszakos cselekmény más családtaggal szemben.
 - ✘ Érzelmi bántalmazás: Rendszeres hosszú időn át tartó rossz bánásmód káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. A gyermeknek támogató háttérre van szüksége a normális fejlődéshez.
- Erkölcsi veszélyeztetettség
 - ✘ Túl sokat tud a gyermek korához képest a szexualitásról.
 - ✘ Nem becsüli mások értékeit.
 - ✘ Szexuális aktust imitál.

- x A gyermeket belerángatják a szülők valamilyen bűncselekménybe.
- x A gyermeket egyedül hagyják otthon.
- x A szülő rendszeresen nem jelenik meg a szülői értekezleteken, nem érdekli gyermekének fejlődése.

X. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSÉNEK IRÁNYELVE

A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- és más fogyatékos gyermekek óvodai nevelését végző óvoda nevelési programját az óvodai nevelés alapprogramja, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltak szerint készíti és fogadja el.

Óvodánk 2004 szeptemberétől felvállalja a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált együttnevelését a többi gyermekkel egy csoportban. TEÁOR szerinti besorolás: 85101-2 a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelésének felvállalását erősíti a helyi nevelési programunk filozófiája.

A sajátos nevelési igényű gyermekek jogai

- A sajátos nevelési igényű gyermek különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő pedagógiai, és speciális irányú ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.
- Amennyiben a gyermek tankötelezettségét sajátos nevelési igénye miatt nem tudja teljesíteni, attól az évtől, amelyben az 5 évet betölti, az óvodai nevelési év első napjától kezdődően a fejlődését biztosító fejlesztő felkészítésben részt vesz. (képzési kötelezettség) a képzési kötelezettség a tankötelezettség fennállásának végéig tart. A képzési kötelezettség meghosszabbításáról a szakértői és rehabilitációs bizottság dönt.

A sajátos nevelési igényű gyermek szülőinek joga és kötelessége

A szakértői vélemény eredménye alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa.

Óvodánkba felvehető gyermekek sérülés mértékét illetően

- Beszédfogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek

- Enyhébb fokban hallássérült gyermek
- Enyhe értelmi fogyatékos gyermek
- Mozgásszervi fogyatékos

A sérült gyermekek integrált nevelésének feltételei

- Az ép gyermekek szüleinek hozzájárulása
- A sérülés típusának megfelelő speciális fejlesztést végző pedagógus (logopédus, fejlesztőpedagógus)
- A sérült gyermek teljes személyiségének fejlesztése a speciális fejlesztés mellett

Az óvodai felvétel kritériuma

- A szakértői bizottság szakvéleménye

A sérült gyermekek specifikus fejlesztésének elvei

- *Az enyhébb fokban hallássérült-nagyothalló- gyermek a beszédterületben mért hallásszintek enyhe nagyothallás esetében 30-40 dB, közepes esetben 45.65 dB, súlyos esetben 65-90 dB hallásvesztést mutatnak. A nagyothalló óvodáskorú gyermek az emberi beszédhang, a környezeti hangok korlátozott felfogására differenciálására képes. Beszédfejlődése késve, általában spontán, esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg. A nagyothalló gyermek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása melynek eredményeként a nagyothalló gyermek különböző mértékben közelíti meg a halló társak nyelvi teljesítményét. A fentiek feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció szituatív alkalmazása, szükség esetén a beszédértést segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.*
- *A beszéd fogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája, illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és/vagy*

magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a grammatikai fejletlenségben nyilvánul meg. A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex nevelési környezetben valósul meg. Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése alapozhatja meg a tanulási zavarok megelőzését, speciális terápiák alkalmazásával. (diszlexia prevenció, diszkalkulia prevenció, grafomotoros fejlesztés, stb.)

- *Az enyhe értelmi fogyatékos* gyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés az óvodában. A spontán tanulás, társakkal történő együttműködés, a kommunikáció fejlődését segíti számtalan élmény és minta, amelyet a kortárs csoportban megél. Az óvodai nevelés során a gyermek szükségletei szerint folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről kell gondoskodni, hogy a tankötelezettségi korra elérje azt az iskolakészültséget, amellyel tanulmányait elkezdheti. Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek részéről külön (szegregált) óvodai csoport létrehozása kizárólag az óvodai nevelés keretében történő, kötelező iskolai életmódra felkészítő foglalkozáson résztvevő, az a komplex – gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhe értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermek számára javasolt.
- *A mozgásszervi fogyatékos* gyermek fejlesztésénél törekedni kell a mozgásos tapasztalatszerzés belülről jövő igényének kialakítására, az akadályozottság, hátrány leküzdésének készítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére. Az integráltan nevelhető mozgássérült gyermekek köre A Szakértői Bizottság feladata annak eldöntése és vizsgálata, hogy a gyermek nevelhető-e normál, óvodai közösségben fizikai korlátai, motoros akadályozottsága, egészségi állapota, esetleges társuló fogyatékoságai, az általa használatos segédeszközök, valamint az óvoda tárgyi feltételei, sérülés-specifikus szakember ellátottsága figyelembe vételével, mérlegelésével. Az integrálhatóság feltétele, az önellátás esélyeivel arányos, nagymértékben függ a mozgásállapottól. Kommunikációjuk olyan szintű legyen, hogy társaikkal és a felnőttekkel kapcsolatot tudjanak teremteni, szükségleteiket tudják jelezni.

Általános elvek

- A sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését, eredményeit, erőit, sikeres próbálkozásait értékelő másságát elfogadó környezet segíti.
- A sérült gyermek iránti elvárást sérülésének jellege, súlyosságának mértéke határozza meg.
- Sérült kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes lehet, ennek felismerése és gondozása kiemelt feladatot jelent.
- A sérült gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. Ki kell alakulni az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek.
- A különleges gondozási igény kielégítését specifikus módszerek, terápiák, speciális eszközök segítik. A segédeszközök elfogadtatása, használata és megőrzésére nevelés folyamatos feladat.
- A nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővülnek a kompenzációs lehetőségek.
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszhetőséget tükröző szakértői vizsgálat javaslataira kell építeni. A fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését, a sérülés típusának megfelelően más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének céljai a normál pedagógiai célokkal megegyezők, csupán az egyéni állapottól függően térnek el attól. Speciális részcélokkal egészülnek ki annak érdekében, hogy az egyes területeken korlátozott gyermekek is a lehető legnagyobb önállóságot érhék el, így tevékeny tagjává váljanak környezetüknek, majd később a társadalomnak. Célunk a megfelelő érzelmi biztonságon túl egy olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a sérülés változatosságát, az egyéni teherbíró képességet, a speciális nevelési szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést, a testi, a szociális, értelmi érettség kialakítása, az akadályozottság, hátrány leküzdésének készítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére.

Fejlesztő munkánk irányai

Segítjük a gyermekeknek feldolgozni és megérteni

- A tárgyi világot a gyermekekhez közelálló tevékenységeken keresztül.
- Az emberi környezet nyújtotta információt a játékokban, mesékben, szerepekben és közösségi eseményekben való részvételen keresztül.
- A logikai és matematika világát játékos szituációkban mérésen, összehasonlításon, számoláson, sorba rakáson, válogatáson és csoportosításon keresztül.
- A kimondott szót rajzoláson, dramatizáláson, szöveghallgatáson és a kifejezőképesség gyakoroltatásán keresztül.

Speciális fejlesztő munkánk személyiségfejlődés valamennyi területét (test, társas, érzelmi és kognitív) megcélozza, elősegítve ezzel:

- A testi fejlődést nagy és kismozgásokon keresztül
- A társas és érzelmi fejlődést viták és ellentétek elsimításán és tisztelésén, kezdeményezéseken és elfogadáson, megegyezésen, az anyagok megbecsülésén és a közös munkán keresztül.
- A kognitív fejlődést problémamegoldó helyzeteken, logikai feladatokon, a gondolkodás megszervezésén és a véleménymondás bátorításán keresztül.
- Az érzelmi biztonság, a speciális nevelési szükségletekhez, életkori, érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtáson túl törekszünk:
 - ✘ Az interperszonális kapcsolatok, az énkép kialakítására, az önismeret fejlesztésére, attitűdök, normák kialakítására.
 - ✘ Speciális módszerek, terápiák alkalmazásával segíteni az egyre pontosabb észlelést, fejleszteni a figyelem összpontosítását, a gondolkodást, az emlékezetet, elősegíteni a verbális és nonverbális kommunikáció kialakulását.
 - ✘ A tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél a mozgásra alapozunk.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek

- Elég időt kapjanak környezetük felfedezésére
- Lehetőséget kapjanak egy-egy téma sokoldalú megismerésére
- Biztonságos környezetben fedezhessék fel saját érzéseiket, követhessenek el hibákat és oldjanak meg konfliktusokat.
- Alkalmat kapjanak választásra az egyes foglalkozások közül
- Helyet kapjanak munkáik kiállítására.

A speciális fejlesztés épít

- A sajátos nevelési igényű gyermekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz, ez spontán létrejövő húzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata.
- Az ép gyermek részéről a gyermeki előítélet mentességére építünk. Ezzel a természetes elfogadó attitűd kialakulásának alapjait kívánjuk kialakítani.
- A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelése.

Az óvodapedagógus feladatai

- A problémák észlelése/szűrés
- Szülők tájékoztatása/bevonása
- Megfelelő szakember megkeresése/szakvizsgálat kezdeményezése
- Az óvodapedagógus és a speciális fejlesztő együttműködése, az egyéni fejlesztési terv szerinti differenciált foglalkoztatás

XI. AJÁNLÁS

AZ ISKOLAI POTENCIÁLIS TANULÁSI ZAVAROK MEGELŐZÉSE – PREVENCIÓJA

Pedagógia munkánk során tudatosan felvállaljuk az iskolai képességeket meghatározó funkciók fejlesztését, így a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrését és megelőzését is.

A fejlesztés alapja

A tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél a mozgásra alapozunk.

- Az óvodás korú gyermekek alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja a mozgás.
- A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az értelmi műveletek, - egyben az önmagukról kialakított testséma is, amely a pszichés – én idegéletteni leképeződése.
- A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk, így a testséma, laterális, testdimenziók, térpercepció alakulását is.

A mozgás szocializációs hatása az alábbi területeken igazolható

- A sikeresen elvégzett mozgásos feladat növeli a kompetencia érzését, a mozgás feletti kontroll, az én-kontroll funkciókat erősíti, a mozgásos feladatok kivitelezésére fordított összpontosítás a figyelemkoncentrációt, a kitartást, az erőfeszítésekre való képességet fokozza.
- A mozgásos feladatok elvégzésére adott konkrét visszajelzés a gyermek számára felfogható értékelés én-képének alakulásához. A társakkal végzett együttmozgás konkrét tapasztalatokat biztosít a kooperáció kialakulásához.
- A diszfunkciók rendezésében is a mozgás lehet a kiindulás és adekvát eszköz.
- A gazdag mozgásos tapasztalat a nyelvi szimbolikus leképzéssel, segíti a konkrét cselekvéses tapasztalatok beépülését, az absztrakt struktúrák gazdagodását.

A fejlesztőprogram alkalmazásának alapelvei

- Szervesen illeszkedjen a nevelési programba.
- Messzemenően építsen a gyermek érzelmi-belső motivációjára.

- Lehetőség szerint kapcsolódjon a gyermek spontán tevékenységéhez.
- Az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott folyamatos-következetes alkalmazást igényel.
- Az óvoda egész napos életrendjének minden mozzanatához kapcsolható legyen.
- Alapvető követelmény a gyermek jó közérzetének biztosítása, ezért a fáradás jeleit észlelve módszerváltás, vagy teljes elhagyás az ésszerű.

FEJLESZTŐPROGRAM

Mozgásfejlesztés

Nagymozgások fejlesztése

Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik.

1. Járás
 - kis és nagy lépésekkel
 - különböző irányokba fordulással
 - változó szélességű sávok, vonalak között
 - különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával
2. Futás
 - különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással
 - különböző irányokban, majd közbeni irányváltással
 - változó szélességű sávok között
 - különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével
3. Ugrás
 - „távolugrás”, páros lábbal szökdelés, ugrás előre, hátra

- „magasugrás”
 - ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában
 - különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyszög, stb.)
 - szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés
 - mélyugrás
4. Csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban
 - különböző irányokba, majd irányváltoztatással
 - különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa)
 - különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával.

Egyensúlygyakorlatok

1. Állás:
 - a.) állás lábujjon-sarkon
 - b.) állás fél lábon
2. Egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson, stb.
3. Kúszás egyenes padon
4. Body Roll hengergyakorlatok különböző sportok (roller, bicikli, korcsolya, stb.)
5. Forgások, fordulatok, testhelyzet változtatások

Szem-kéz koordináció fejlesztése

1. Babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött
2. Babzsák csúsztatás két vonal közé
3. Babzsák dobás vízszintes és függőleges célra

4. Karikadobás változó irányokba, vízszintes, függőleges célra, változó távolságról
5. Kugli játék
6. Labdajátékok: dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal változó távolságról, labda célba ütése bottal

Szem-láb koordináció fejlesztése

1. Ugrókötéllal: kötél fölött átugrás, változó magassággal
2. Karikába különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás
3. Lábbal különböző formák rajzolása alkalmi felületen, homokba, padlóra, stb.
4. Ugróiskola, egyszerűbb és neheztett formában
5. Függeszkedés: átfogással továbbhaladás

Finommotorika fejlesztése

1. Gyurmázás (elsődlegesen az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása)
2. Építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel)
3. Papírhajtogatás, papírfűzés, mintaalakítás
4. Puzzle-játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokból
5. Mintakirakás lyukas táblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig
6. Vágás domború vagy előre megrajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formáktól a nehezebbekig
7. „Papír-ceruza” feladatok
 - a. rajzolás, festés nagy felületre (ujjal, zsírkrétával, színes ceruzával)
 - b. sablonok kiszínezése kiugró hátlanon

c. sablonok nélküli színezés, a különböző formák előre megrajzolt mintáinak átírása

8. Kéziszer gyakorlatok

Testsémafejlesztés

A testrészek ismerete

1. Önmaga felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj-szemszín, kicsi-nagy...)

2. Tevékenységek a testrészek megismerését célozva

a) testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által

b) a gyermek megismétli saját testén az érintést és megnevezést

c) utasításra a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt

d) a felnőtt megnevezi, és a gyermek megérinti a másik gyermek testrészét

e) az előzőek megismétlése csukott szemmel

Célszerű a főbb testrészekkel kezdeni, begyakorolni és csak ezután a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása.

3. Meghatározott testrészekre koncentráció

a) különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt-fekve, ülve, állva, térdelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni

b) valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában

A test személyi zónájának alakítása

1. Az „oldalosság” tanítása

a) színes szalaggal megjelölni a jobb-bal oldalt, kézen, lábon

b) különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb-balkézettel (labdát gurítani, babzsákot dobni, karikát felemelni, stb.)

- c) lábra hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés, stb.
2. A test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal
 - a) az eszközt helyezték maguk elé, hátuk mögé
 - b) feküdjenek a hátukra, forduljanak hasra
 3. A test függőleges zónájának megtanítása

Játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábra vagy a lábak elé

4. Az előző gyakorlatok elvégzése becsukott szemmel
5. Adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (szék, pad, asztal alkalmazható)
 - a) állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át, stb.
 - b) ülj elé, mögé, rá, közé, mássz át, stb.
 - c) térdelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át, stb.
 - d) feküdj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át, stb.

Testfogalom

A testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.

1. Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
2. A funkció megemlékezése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámolni.
3. Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámolni.
4. Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások

1. Fej

- a) fejfördítés és fejkörzés
- b) csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel
- c) csukott szemmel a fej elfordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé

2. Törzs

- a) törzsfördítés lazán leengedett karral, illetve oldalsó- majd mellső-közép-tartásban tartott karokkal
- b) a karokat magas tartásba emelve törzshajlítással balra és jobbra, előre és fel

3. Karok

- a) karkörzés előre és hátra
- b) karok helyzetének utánzása
- c) oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés először kis, majd nagy kör mentén
- d) különböző karlengetések ritmusra
- e) oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz csípőre helyezése
- f) oldalsó középtartásból karkeresztezés, majd ismét karnyújtás
- g) karhúzás és tolás, páros munka

4. Ujjak

- a) a kéz ökölbe szorítása
- b) az ujjak ide-oda mozgatása
- c) ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra
- d) a mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva

5. Lábak

- a) a padlón fekve lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése gyorsan és lassan
- b) a padlón fekve lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza
- c) állva láblengetés előre, hátra, oldalt és le
- d) térdhajlítás és nyújtás, miközben a kezét a combon tartjuk
- e) padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése
- f) törzshajlítás bokafogással
- g) szökdelés, ugrálás
- h) szökdelés váltott lábbal, láblengetés

6. Lábak és lábujjak

- a) sarokemelés és leengedés
- b) a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése, "pipálás")
- c) járás sarkon és lábujjhegyen
- d) külső talp élen járás, kartartás törzs mellett
- e) ugrálás páros lábbal, egyik, másik lábon, váltott lábon
- f) törzshajlítás előre
- g) hanyatt fekve vagy állva a lábbal vagy a nagylábujjal rámutatni adott célpontra
- h) babzsák felmarkolása lábujjal

Néhány gyakorlatot ezek közül lehet zenére is végezni.

Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését 3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5-6 éveseknél már célzott, direktebb fejlesztés is szükséges.

A látott, hallott, tapintott dolgok mindkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés.

A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése.

A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

Vizuális (látás) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

1. A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése. Mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, diagonális, stb. A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követi a mozgás irányát a gyermek. Könnyítésül kezdetben végtagmozgással is kísérheti, amely egyre kisebbedő, finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése.

2. A szem fixációs működésének erősítése:

a) Ismert játékok vagy használati tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp-ig (fel, le mozgatjuk)

b) Egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig.

A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermekeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.

3. Vizuális zárttság – egészlegesség észlelésének alakítása: Mi hiányzik?

a) Ismert tárgyak, eszközök egy részletének hiányát felismertetni.

b) Hiányos képek felismertetése, mi hiányzik róla, mit ábrázolhat?

c) Rejtett figurák megtalálása.

4. Vizuális időrendiség felismertetése: képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először,...mi következik?

5. Vizuális ritmus: a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása.

a) Tárgyakból kirakott – gyöngyök, kockák, rudak, kártyák – minták folytatása.

- b) Rajzos – képi – minták elrendezése (fekvő alak, ülő alak, álló alak, járó alak).
 - c) Sorminták rajzolása.
6. Vizuális helyzet – pozíció felismertetése: pl. matematika foglalkozáson a szimmetria.
- a) Mágnes táblán a nevelő elhelyez egy alakzatot adott mezőbe.
 - b) A gyermekek sajátjukon ugyanoda helyezik azt.
 - c) Az alakzatokat adott mezőben, más pozícióba elforgatni.
7. Vizuális memória fejlesztése:
- a) Egyszerű testmozgást, bemutatás után emlékezetből leutánozni.
 - b) Vizuálmintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni, stb.(fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése).

Az alaklátás és formaállandóság fejlesztése

1. A lehető legtöbb féle alak-forma-méret motoros kialakítása:
 - a) Formaalkítás mozgással (járás, futás, mászás, ugrás segítségével: felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel).
 - b) Padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása.
 - c) Padlóra rajzolt alakzatok felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére.
2. Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyermekek környezetében: bemutatása, azonos megkeresése, párosítási, csoportosítási feladatok (lottó, dominó)
3. Adott vizuális minta kirakása: forma, szín, méret szempontjából különböző minták kirakása (lyukas tábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembe vételét követelve, pl.: csak szín, vagy csak forma, stb.; kevesebb elemtől az összetettebb formákig).
4. Minták rajzolása, festése.
5. Részekből különböző alakzatok összerakása.

A tapintásos – sztereognosztikus észlelés fejlesztése

1. Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása: gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával plasztilin, agyag, nedves homok felhasználásával.
2. Különböző formák, méretek alakítása minta után.
3. Különböző formák, méretek megváltoztatása. "Varázsoljuk el!"
4. Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása, az említett fejlesztési módoknál főhangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van. A vizualitás is jelen van, hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.

A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával:

„Érzékelő zacskó”, „Elvarázsolt zsákocská”.

- a) Pusztán tapintással felismerni a tárgyakat! Mi lehet? Milyen: a mérete, formája, felülete, anyaga, stb.?
- b) A tapintással felismert dolgokat: párosítani, sorba rendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján.

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése

1. Behunyt szemmel a gyermek bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír le a levegőbe, stb.), lábbal (lépés előre, hátra, stb.), nyitott szemmel mozgásokat megismétel.
2. Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni.

A térészlelés – térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése

1. Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével:
 - a) Rácsos papíron, szöges táblán, lyukas táblán a két oldal megkülönböztetése a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével.
 - b) A jobb – bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel, színes korongok kirakásával.
 - c) A négy fő iránymező megismertetése az említett módon.

2. Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte levő tárgyakkal:

- a) Ismert játékeszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása.
- b) A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével, mellette, előtte, mögötte, alatta, felette.
- c) Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból.
- d) A fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése.

3. A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása.

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

A hangzási analízis – szintézis fejlesztése

1. Figyeltessük meg, milyen hangot hallunk mikor egy ember sóhajt, vagy tüsszent, milyen különböző hangok működnek bennünk. Figyeljünk a természet hangjaira.
2. Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása. Kezdetben szabályos ritmusokat használunk, majd később szabálytalan ritmusokat.
3. Ritmusvisszaadás csukott szemmel.
4. Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek.
5. Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma..., te..., si..., stb.
6. A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általunk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.

A keresztcsatornák fejlesztése

1. Vizuális – tapintásos interszenzoros működések fejlesztése:
 - a) Tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresnie a vizuális mintákban,
 - b) Vizuálisan felismert tárgyat mintául véve, ki kell keresnie tapintással az „érzékelő zacskóból”,

c) Egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását.

2. Vizuális – auditív interszenzoros működés fejlesztése:

a) Mutassunk a gyermekeknek ismert tárgyakat, állatok képét, különböző hangforrások vizuális képét, és a megszólaltatott hanganyagban ismerje fel az adott hangforrás képét,

b) „Figyeljünk a hangokra”. A hallott hanganyaghoz keresse a hangforrást, „minek a hangja?” (társak megszólaltatása, hangjukról felismertetés).

c) Auditív memória fejlesztése: dallamtöredék megismételtetése, különböző hangok megismételtetése, majd a hangforrás kerestetése.

3. Vizuális kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése:

a) Bekötött szemű gyermek kezével formát rajzoljon a levegőbe és a hátára rajzolt formát felismerje a vizuális mintában.

b) Mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát.

c) Vizuális – kinesztetikus megközelítés a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevétetésére is használható

4. Hallási – tapintásos interszenzoros működés fejlesztése:

A gyermekeknek elmondással jellemezni kell azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez.

5. A szem – kéz koordináció fejlesztése:

A szem – kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő szemmozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk. Számos gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy ezek a készségei megfelelően fejlettek ahhoz, hogy képesek legyenek alakok lemásolására, egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is elég fejlettek ezek a készségek, hogy elkezdjen írni tanulni. Fontos tehát felismernünk, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.

Verbális fejlesztés

1. A tárgyak megnevezése

A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:

a) Ruházat:

Zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, farmernadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, dzseki, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, fürdőruha (testséma)

b) Testrészek:

Törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, áll, orca, orrlyuk, nyak, váll, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak, hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, comb, hát, térd, (testséma)

c) Cselekvések:

Sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik, mászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, taszít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob, visszapattan, fog, rúg, keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfencezik, csöppen, koppint, tapsol, kiabál, füttyül, izeg, mozog, nyit, zár, dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel (testvázlat nagy és finommozgások)

2. Térbeli viszonyok

a) Irányok:

Főnt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, körös-körül, felől, után, körül, köré, közel, messzire, távol valamitől, emelkedő, felfelé haladó, süllyedő, lefelé haladó, közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban.(Nagy és finommozgás készségek, testséma, laterális, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés, stb.).

b) Helyzet:

-on, -en, -ön, -ról, -ről, -ból, -ből, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át, keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen, magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második, stb., utolsó, itt, ott, kívül, belül. (nagy és finommozgások, testséma, laterális, időbeli sorrendiség, sorozat.)

c) Idő:

Most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, délelőtt, délután, este, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét, karácsony, kezdődik, befejeződik. (időbeli sorrendiség, nagy és finommozgások.)

3. Oszályozás

a) Alapformák:

Kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag, vonal, pont, egyenes, görbe vonalú, cikcakk, csúcs, sarok, oldal, él, hajlás, ferde.

Az említett kifejezéseket mindig manuális, mozgásos tevékenységekhez kötötten használjuk.

b) Alapszínek:

Piros, kék, sárga, zöld, fekete, fehér, barna, narancssárga, rózsaszín, bíbor (ibolya).

c) Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség:

Nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes, savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz, könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég, egyenlő. (sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alap számfogalom.)